

Promemoria
om vissa skattefrågor med anledning
av tjänstepensionsdirektivet

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås de ändringar i skattelagstiftningen som behövs med anledning av genomförandet av tjänstepensionsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut). Med ett tjänstepensionsinstitut avses i direktivet ett institut som oavsett rättslig form förvaltar fonderade medel och som är etablerat oberoende av uppdragsgivande företag utifrån syftet att tillhandahålla pensionsförmåner i samband med yrkesutövning. Regeringen har i propositionen Nya regler för tjänstepensionsinstitut (prop. 2004/05:165) lämnat förslag på ändringar i rörelselagstiftningen i anledning av direktivet.

Behovet av ändringar i skattelagstiftningen uppkommer eftersom utländska tjänstepensionsinstitut med tillstånd att bedriva tjänstepensionsverksamhet i sitt hemland får rätt att också bedriva sådan verksamhet i Sverige. Denna verksamhet är delvis av annat slag än vad som hittills i Sverige betraktats som tjänstepensionsverksamhet.

Skattelagstiftningen behöver också ändras med anledning av propositionens förslag om att de avtal som utländska tjänstepensionsinstitut ingår med arbetsgivare skall definieras som *avtal om tjänstepension* och inte som försäkringar, oavsett om avtalen utgör försäkringar i andra sammanhang, t.ex. enligt lagstiftningen i institutets hemland. För att inte diskriminera utländska aktörer föreslås att avtal om tjänstepension i vissa fall skattemässigt skall likställas med försäkring.

Förslagen i promemorian berör dels beskattningen av själva institutet, dels skattekonsekvenser för en arbetsgivare som anlitar det utländska institutets tjänster.

Riktmärket för förslagen i promemorian är att de skattemässiga förutsättningarna för utländska tjänstepensionsinstitut att bedriva verksamhet här skall vara likvärdiga med dem som gäller för svenska tjänstepensionsinstitut och livförsäkringsföretag. Lagändringarna har därför utformats med utgångspunkt i att de regler som gäller för utländska försäkringsgivare samt svenska understödsföreningar och pensionsstiftelser också bör gälla för motsvarande utländska tjänstepensionsinstitut.

När det gäller inkomstbeskattningen av utländska tjänstepensionsinstitut föreslås att instituten blir skattskyldiga enligt både inkomstskattelagen (1999:1229) och lagen (1990:660) om avkastningsskatt på pensionsmedel på motsvarande sätt som gäller för utländska försäkringsföretag som bedriver livförsäkringsrörelse i Sverige. Utländska tjänstepensionsinstitut föreslås alltså vara begränsat skattskyldiga i Sverige och beskattas enligt inkomstskattelagen för inkomster från ett fast driftställe här, såvida inkomsterna inte hänför sig till avtal om tjänstepension som är jämförbara med livförsäkringssparande.

Om ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan likställas med pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m., föreslås att institutet i princip inte skall beskattas enligt inkomstskattelagen utan enbart enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

När det gäller arbetsgivarens pensionskostnader föreslås att utgifter för tryggande av pensionsutfästelser som arbetsgivaren gör genom överfö-

ringar eller betalningar till ett utländskt tjänstepensionsinstitut i Sverige skall få dras av under vissa förutsättningar. Avdrag får enligt förslaget i promemorian göras för överföringar om institutets ändamål och verksamhet är sådana att det kan likställas med en svensk pensionsstiftelse. Betalningar enligt avtal om tjänstepension får dras av, om avtalet kan likställas med en tjänstepensionsförsäkring.

Vid tryggande av pensionsutfästelser genom överföringar eller betalningar till ett utländskt tjänstepensionsinstitut skall arbetsgivaren liksom för annat tryggande betala särskild löneskatt på pensionskostnaderna.

I fråga om avkastningsskatt på pensionsmedel föreslås att utländska tjänstepensionsinstitut som bedriver med livförsäkringsverksamhet jämförbar tjänstepensionsverksamhet i Sverige skall betala avkastningsskatt för tillgångar och skulder hänförliga till sådana avtal som är jämförbara med livförsäkringar. Skattesatsen för avkastningsskatten föreslås vara 15 procent, för beskattningsunderlag hänförligt till avtal som är jämförbara med pensionsförsäkringar, och 30 procent för annat kapitalunderlag.

Tjänstepensionsinstitut vars ändamål och verksamhet gör att de kan likställas med en svensk pensionsstiftelse föreslås vara skyldiga att betala avkastningsskatt för värdet på tillgångarna. Skattesatsen föreslås i dessa fall vara 15 procent

När det gäller avkastningsskatt på pensionsmedel föreslås också att om en arbetsgivare gör betalningar till ett utländskt tjänstepensionsinstitut i en annan medlemsstat enligt ett avtal om tjänstepension som är jämförbart med livförsäkringsavtal, skall arbetsgivaren betala avkastningsskatt för värdet på tillgångarna hänförliga till avtalet.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Innehållsförteckning

1	Lagtext.....	5
1.1	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	5
1.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader.....	10
1.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.....	12
2	Bakgrund	16
3	Gällande skatteregler	17
3.1	Inledning	17
3.2	Avdragsrätt för arbetsgivare	19
3.3	Särskild löneskatt på arbetsgivarens pensionskostnader...20	
3.4	Inkomstbeskattning av tjänstepension	21
3.5	Beskattning av livförsäkringsföretag, understödföreningar och pensionsstiftelser	21
3.6	Avkastningsskatt.....	22
3.7	Förmögenhetsskatt	23
3.8	Redovisning och kontrolluppgifter	24
3.9	EG-rätten.....	24
4	Utgångspunkter för en skatterättslig reglering för utländska tjänstepensionsinstitut.....	30
5	Inkomstskatteförslag.....	35
5.1	Beskattning av utländska tjänstepensionsinstitut.....	35
5.2	Arbetsgivarens avdragsrätt för tryggande i tjänstepensionsinstitut.....	38
5.3	Beskattning av pensionsborgenären.....	42
6	Särskild löneskatt på pensionskostnader	43
7	Avkastningsskatt.....	44
8	Övriga skattefrågor	46
9	Effekter för de offentliga finanserna	47
10	Författningskommentarer	48
10.1	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	48
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader	51
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.....	51

1 Lagtext

1.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) dels att 6 kap. 8 §, 10 kap. 5 §, 28 kap. 2 och 3 §§ samt 39 kap. 1 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 28 kap. 12 a §, 39 kap. 13 a–13 d §§ och 58 kap. 2 a–2 b §§, samt närmast före 39 kap. 13 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

8 §¹

Med *utländsk juridisk person* avses en utländsk association om, enligt lagstiftningen i den stat där associationen hör hemma,

1. den kan förvärva rättigheter och åta sig skyldigheter,
2. den kan föra talan inför domstolar och andra myndigheter, och
3. enskilda delägare inte fritt kan förfoga över associationens förmögenhetsmassa.

Bestämmelserna om utländska juridiska personer tillämpas också på utländska associationer som bedriver verksamhet avseende skadeförsäkring genom en sådan generalrepresentation som avses i 1 kap. 12 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige.

Bestämmelserna om utländska juridiska personer tillämpas också på utländska associationer som bedriver verksamhet avseende skadeförsäkring genom en sådan generalrepresentation som avses i 1 kap. 12 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares *och tjänstepensionsinstituts* verksamhet i Sverige. *Bestämmelserna tillämpas också på utländska associationer som bedriver tjänstepensionsverksamhet i Sverige enligt den nämnda lagen.*

10 kap.

5 §²

Med pension avses ersättningar som betalas ut

1. som inkomstgrundad ålderspension och premiepension till efterlevande enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
2. som garantipension enligt lagen (1998:702) om garantipension,
3. som efterlevandepension enligt lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn,
4. på grund av tidigare tjänst på annat sätt än genom försäkring, eller
5. på grund av pensionsförsäkring eller återköp av sådan försäkring.

¹ Senaste lydelse 2003:1086.

² Senaste lydelse 2002:213.

Med pension avses också ersättningar som betalas ut från pensionsparkonto

1. till pensionsspararen,
2. till förmånstagare på grund av förmånstagarförordnande,
3. till den som fått rätten till pension genom bodelning,
4. till make eller bröstarvinge på grund av att ett förmånstagarförordnande jämkats, eller
5. vid återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken.

Med pension avses dessutom ersättning som betalas ut till förmånstagare enligt ett sådant avtal om tjänstepension som anges i 28 kap. 2 § andra stycket.

I 58 kap. finns ytterligare bestämmelser om pensionsförsäkringar och pensionsparkonton.

28 kap.

2 §

Vid bedömningen av avdrag enligt detta kapitel får en pensionsutfästelse beaktas bara om en försäkring för utfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring.

Med betalning av en premie för pensionsförsäkring likställs i detta kapitel betalning enligt ett avtal om tjänstepension med ett utländskt tjänstepensionsinstitut som driver verksamhet här från ett fast driftställe. Detta gäller dock endast om avtalet är jämförbart med livförsäkring och uppfyller de pensionsvillkor som anges i 58 kap. 2 a §.

3 §

Arbetsgivares tryggande av utfästelse om pension till en arbetstagare skall dras av som kostnad i den utsträckning som anges i 5-18 §§, om utfästelsen tryggas genom

– överföring till pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,

– avsättning i balansräkning i förening med kreditförsäkring eller i förening med kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti, *eller*

– betalning av premie för pensionsförsäkring.

– avsättning i balansräkning i förening med kreditförsäkring eller i förening med kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti,

– betalning av premie för pensionsförsäkring, *eller*

– överföring till ett sådant utländskt tjänstepensionsinstitut som enligt 39 kap. 13 c § likställs med en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

12 a §

Reglerna för pensionsstiftelser i 13, 17, 21 och 24 §§ skall tillämpas också på sådana utländska tjänstepensionsinstitut som avses i 3 §.

39 kap.

1 §³

I detta kapitel finns bestämmelser om

- försäkringsföretag i 2-13 §§,
 - investmentföretag och investeringsfonder i 14-20 §§,
 - kooperativa föreningar i 21-24 §§,
 - privatbostadsföretag i 25-27 §§,
 - sambruksföreningar i 28 §,
 - samfälligheter i 29 §, *och*
 - sparbanker och Sparbankernas säkerhetskassa i 30 och 31 §§.
- samfälligheter i 29 §,
 - sparbanker och Sparbankernas säkerhetskassa i 30 och 31 §§, *och*
 - utländska tjänstepensionsinstitut i 13 a-13 e §§.

Utländska tjänstepensionsinstitut

13 a §

Med utländskt tjänstepensionsinstitut avses ett utländskt institut vars hemland hör till EES och som utan att vara försäkringsgivare enligt lagen (1998:1293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige bedriver verksamhet här i landet från en sekundäretablering med stöd av samma lag.

Utländska tjänstepensionsinstitut med sekundäretablering i Sverige bedöms bara med hänsyn till den verksamhet som bedrivs från sekundäretableringen.

13 b §

Utländska tjänstepensionsinstitut skall inte ta upp inkomster som hänför sig till tillgångar och skulder som förvaltas för arbetsgivares räkning enligt avtal om tjänstepension som är jämförbart med livförsäkringsavtal. Influtna

³ Senaste lydelse 2004:66.

premier för sådana avtal skall inte heller tas upp. Utgifter som hänförs sig till sådana inkomster och premier får inte dras av.

13 c §

Utländska tjänstepensionsinstitut vars ändamål och verksamhet är sådana att det kan likställas med en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. skall inte ta upp inkomster som hänförs sig till den verksamheten.

13 d §

Bestämmelserna i 13 b § gäller inte till den del inkomsterna, premierna och utgifterna hänförs sig till pensionsförmåner som är jämförbara med sådana förmåner som tas upp som grupplivförsäkringar eller sådana sjuk- och olycksfallsförsäkringar som avses i 2 kap. 3 a § första stycket 1 och 2 samt 3 b § första stycket 1 b och 4 försäkringsrörelselagen (1982:713). För dessa inkomster, avsättningar och utgifter gäller i stället 6–9 §§.

13 e §

I lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel finns bestämmelser om avkastningsskatt för utländska tjänstepensionsinstitut.

58 kap.

2 a §

I fråga om sådana avtal om tjänstepension som avses i 28 kap.

2 § andra stycket tillämpas bestämmelserna om

– gränsdragningen i 3, 5 och 6 §§,

– tjänstepensionsförsäkring i 7 §,

– den försäkrade i 8 § och 9 §

första och andra styckena,

– ålders-, sjuk- och efterlevandepension i 10–14 §§,

– fondförsäkring i 15 §,

– försäkringsavtalets utformning
i 16 §,
– överlåtelse i 17 § 1 och 2, samt
– återköp i 18 § första och andra
styckena samt tredje stycket andra
och tredje meningen.

2 b §

Vid tillämpningen av 2 a § skall
– tjänstepensionsinstitutet anses
som försäkringsgivare
– arbetsgivaren anses som för-
säkringstagare, och
– den anställde som den för-
säkrade och förmånstagare.
Som förmånstagare skall också i
fråga om efterlevandepension
enligt 13 och 14 §§ anses den
anställdes efterlevande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006 och tillämpas första gången
vid 2007 års taxering.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Beskattningsunderlaget skall beräknas som den under beskattningsåret uppkomna skillnaden mellan å ena sidan summan av följande poster:

- a) avgift för tjänstepensionsförsäkring,
- b) avsättning till pensionsstiftelse,
- c) ökning av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag,
- d) utbetalda pensioner som inte utgår enligt lag eller på grund av tjänstepensionsförsäkring,
- e) utgiven ersättning för av annan övertagen pensionsutfästelse,

f) överföring eller betalning till ett utländskt tjänstepensionsinstitut enligt ett avtal om tjänstepension och som skall dras av enligt bestämmelserna i 28 kap. inkomstskattelagen (1999:1229),

å andra sidan summan av följande poster:

- f) gottgörelse från pensionsstiftelse,*
- g) gottgörelse från pensionsstiftelse,

h) ersättning från ett utländskt tjänstepensionsinstitut enligt ett sådant avtal om tjänstepension som avses i posten f,

- g) minskning av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag,

- i) minskning av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag,

- h) 85 procent av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag vid beskattningsårets ingång multiplicerad med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret,

- j) 85 procent av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag vid beskattningsårets ingång multiplicerad med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret,

- i) erhållen ersättning för över-

- k) erhållen ersättning för över-

¹ Senaste lydelse 1998:697.

tagen pensionsutfästelse,

j) negativt belopp som föregående beskattningsår uppkommit vid tillämpning av denna paragraf.

I posten *a* i första stycket skall inte räknas med avgift för sådan gruppsjukförsäkring som omfattas av 1 § första stycket 4 lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster.

I det fall beskattningsåret är längre eller kortare än 12 månader skall posten *h* i första stycket jämkas i motsvarande mån. Detsamma skall gälla om avsättning som avses i posten *h* helt upplöses under beskattningsåret.

Om den som övertar en pensionsutfästelse inte är skattskyldig enligt denna lag skall den som tidigare utfäst pensionen under posten *e* i första stycket ta upp det verkliga värdet av den övertagna utfästelsen om detta är högre än den utgivna ersättningen. Om den som befrias från en utfästelse inte är skattskyldig enligt denna lag skall den som övertar utfästelsen under posten *i* i första stycket ta upp det verkliga värdet av den övertagna utfästelsen om detta är lägre än den erhållna ersättningen.

Vid beräkning av beskattningsunderlaget skall bokföringsmässiga grunder tillämpas.

tagen pensionsutfästelse,

l) negativt belopp som föregående beskattningsår uppkommit vid tillämpning av denna paragraf.

I det fall beskattningsåret är längre eller kortare än 12 månader skall posten *j* i första stycket jämkas i motsvarande mån. Detsamma skall gälla om avsättning som avses i posten *j* helt upplöses under beskattningsåret.

I det fall beskattningsåret är längre eller kortare än 12 månader skall posten *j* i första stycket jämkas i motsvarande mån. Detsamma skall gälla om avsättning som avses i posten *j* helt upplöses under beskattningsåret.

Om den som övertar en pensionsutfästelse inte är skattskyldig enligt denna lag skall den som tidigare utfäst pensionen under posten *e* i första stycket ta upp det verkliga värdet av den övertagna utfästelsen om detta är högre än den utgivna ersättningen. Om den som befrias från en utfästelse inte är skattskyldig enligt denna lag skall den som övertar utfästelsen under posten *k* i första stycket ta upp det verkliga värdet av den övertagna utfästelsen om detta är lägre än den erhållna ersättningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006. Äldre bestämmelser tillämpas dock för beskattningsår som påbörjats före ikraftträdandet.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel

Härigenom föreskrivs att 2, 3 och 9 §§ lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Skattskyldiga till avkastningsskatt är

1. svenska livförsäkringsföretag,
 2. utländska livförsäkringsföretag som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige,
 3. understödsföreningar som bedriver till livförsäkring hänförlig verksamhet,
 4. pensionsstiftelser enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
 5. arbetsgivare som i sin balansräkning redovisar pensionsutfästelse under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag,
 6. obegränsat skattskyldiga som innehar pensionssparkonto,
 7. obegränsat skattskyldiga som innehar
 - a) kapitalförsäkring som är meddelad i försäkringsrörelse som inte bedrivs från fast driftställe i Sverige, eller
 - b) försäkring som anses som pensionsförsäkring enligt 58 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229).
2. utländska livförsäkringsföretag som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige *och utländska tjänstepensionsinstitut som bedriver med livförsäkringsverksamhet jämförbar tjänstepensionsverksamhet från fast driftställe i Sverige.*
 4. pensionsstiftelser enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. *och utländska tjänstepensionsinstitut som bedriver tjänstepensionsverksamhet från fast driftställe i Sverige och vars ändamål och verksamhet är sådana att institutet kan likställas med en pensionsstiftelse enligt nämnda lag,*
 - b) försäkring som anses som pensionsförsäkring enligt 58 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229),
 8. *obegränsat skattskyldig som ingått ett avtal om tjänstepension med ett utländskt tjänstepensionsinstitut som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige, om avtalet är jämförbart*

¹ Senaste lydelse 2003:1195.

med ett livförsäkringsavtal.

Om en sådan försäkring som avses i första stycket 7 a inte innehas av någon som är obegränsat skattskyldig, skall den som har panträtt i försäkringen anses inneha den.

Bestämmelserna i första stycket 7 omfattar inte försäkring som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar.

Bestämmelserna i första stycket 7 och 8 omfattar inte försäkring eller med försäkring jämförbart avtal om tjänstepension som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar.

3 §²

Skatteunderlaget är kapitalunderlaget enligt andra-åttonde styckena, multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret. Skatteunderlaget avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

För skattskyldig som avses i 2 § första stycket 1–4 utgörs kapitalunderlaget av värdet av den skattskyldiges tillgångar vid ingången av beskattningsåret efter avdrag för finansiella skulder vid samma tidpunkt. För skattskyldig som avses i 2 § första stycket 2 medräknas dock endast sådana tillgångar och skulder som är hänförliga till den i Sverige bedrivna försäkringsrörelsen.

För skattskyldig som avses i 2 § första stycket 1–4 utgörs kapitalunderlaget av värdet av den skattskyldiges tillgångar vid ingången av beskattningsåret efter avdrag för finansiella skulder vid samma tidpunkt. För skattskyldig som avses i 2 § första stycket 2 medräknas dock endast sådana tillgångar och skulder som är hänförliga till den i Sverige bedrivna försäkringsrörelsen eller tjänstepensionsverksamheten.

Vid beräkning av kapitalunderlag enligt andra stycket skall bortses från den del av tillgångar och skulder som

1. inte förvaltas för försäkringstagarnas räkning,
2. är hänförliga till avgångsbidragsförsäkringar meddelade enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer,
3. är hänförliga till försäkringar som i redovisningshänseende tas upp som grupplivförsäkringar, eller
4. avser sjuk- och olycksfallsförsäkringar hänförliga till försäkringsklass enligt 2 kap. 3 a § första stycket 1 och 2 samt 3 b § första stycket 1 b och 4 försäkringsrörelselagen (1982:713).

Vad som sägs i tredje stycket skall också gälla i tjänstepensionsverksamhet i fråga om avtal som är jämförbara med livförsäkring.

Kapitalunderlaget för skattskyldiga som avses i 2 § första stycket 5 utgörs av avsättningsbeloppet vid ingången av beskattningsåret avseende

² Senaste lydelse 1999:1129.

sådana pensionsutfästelser för vilkas tryggnadsavdragsrätt föreligger vid inkomsttaxeringen.

Kapitalunderlaget för skattskyldiga som avses i 2 § första stycket 6 utgörs av värdet av de tillgångar som vid ingången av kalenderåret är hänförliga till pensionssparkontot. Avdrag får ske för obetald skatt enligt denna lag som är hänförlig till kontot.

Kapitalunderlaget för skattskyldiga som avses i 2 § första stycket 7 utgörs av värdet vid beskattningsårets ingång av sådana försäkringar som anges där. Detta värde beräknas enligt *sjunde* och *åttonde* styckena.

Kapitalunderlaget för skattskyldiga som avses i 2 § första stycket 7 utgörs av värdet vid beskattningsårets ingång av sådana försäkringar som anges där. Detta värde beräknas enligt *åttonde* och *nionde* styckena.

Som värde av försäkring tas upp dess på försäkringstekniska beräkningsgrunder framräknade återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

I fråga om försäkringsavtal som ingåtts före den 1 januari 1997 skall endast den del av försäkringens värde tas upp som överstiger värdet vid denna tidpunkt. Till det värde som undantas från skatteunderlaget får tillägg göras för årlig värdestegring beräknad enligt första stycket. Denna begränsning gäller dock inte om försäkring övergått till ny innehavare efter utgången av år 1996 på annat sätt än genom arv, testamente, gåva, bodelning eller, såvitt gäller försäkring som har samband med tjänst, överlåtelse mellan arbetsgivare på grund av anställds byte av tjänst.

Kapitalunderlaget för skattskyldiga som avses i 2 § första stycket 8 utgörs av värdet vid beskattningsårets ingång av de tillgångar som är hänförliga till avtalet om tjänstepension.

Vid tillämpning av tredje stycket 1 skall tillgångar som svarar mot konsolideringsfond enligt 12 kap. 9 § försäkringsrörelselagen anses förvaltade för försäkringstagarnas räkning till den del fonden enligt bolagsordningen får användas för återbäring till försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

9 §³

Skatten uppgår till 15 procent av skatteunderlaget enligt 3 § om inte annat följer av andra och fjärde styckena.

För den del av skatteunderlaget som hos sådan skattskyldig som avses i 2 § första stycket 1–3 och 7 är hänförligt till annan personförsäkring än pensionsförsäkring uppgår skatten till 30 procent av nio tiondelar av skatteunderlaget.

För den del av skatteunderlaget som hos sådan skattskyldig som avses i 2 § första stycket 1–3, 7 och 8 är hänförligt till annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller till annat med livförsäkring jämförbart tjänstepensionsavtal än sådant som avses i 28 kap. 2 § andra stycket inkomstskattelagen (1999:1229) uppgår

³ Senaste lydelse 2004:1304.

skatten till 30 procent av nio tiondelar av skatteunderlaget.

Med pensionsförsäkring likställs i denna paragraf en sådan kapitalförsäkring som

1. avses i 58 kap. 2 § andra stycket andra meningen inkomstskattelagen (1999:1229), eller

2. uppfyller villkoren i 58 kap. 6–16 §§ inkomstskattelagen, om den har meddelats i en sådan verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 2 lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige.

2. uppfyller villkoren i 58 kap. 6–16 §§ inkomstskattelagen, om den har meddelats i en sådan verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 2 (1998:293) om utländska försäkringsgivares *och utländska tjänstepensionsinstitut*s verksamhet i Sverige.

Med pensionsförsäkring likställs också sådana avtal om tjänstepension som avses i 28 kap. 2 § andra stycket inkomstskattelagen, om avtalet ingåtts med ett utländskt tjänstepensionsinstitut som inte bedriver verksamhet från ett fast driftsställe i Sverige.

I det fall beskattningsåret är längre eller kortare än 12 månader skall skattesatsen jämkas i motsvarande mån. Sådan jämkning skall också göras om hela behållningen på ett pensionssparkonto avskattas enligt 58 kap. 33 § inkomstskattelagen eller avsättning som avses i 3 § *fjärde* stycket helt upplöses under beskattningsåret. Överlåts ett helt försäkringsbestånd från ett livförsäkringsföretag till ett annat sådant företag eller sker fusion enligt 15 a kap. 1 eller 18 § försäkringsrörelselagen (1982:713) inträder det övertagande företaget i det överlåtande företags skattemässiga situation.

I det fall beskattningsåret är längre eller kortare än 12 månader skall skattesatsen jämkas i motsvarande mån. Sådan jämkning skall också göras om hela behållningen på ett pensionssparkonto avskattas enligt 58 kap. 33 § inkomstskattelagen eller avsättning som avses i 3 § *femte* stycket helt upplöses under beskattningsåret. Överlåts ett helt försäkringsbestånd från ett livförsäkringsföretag till ett annat sådant företag eller sker fusion enligt 15 a kap. 1 eller 18 § försäkringsrörelselagen (1982:713) inträder det övertagande företaget i det överlåtande företags skattemässiga situation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006 och tillämpas första gången vid 2007 års taxering.

2 Bakgrund

Regeringen har i propositionen Nya regler för tjänstepensionsinstitut, prop. 2004/05:165, föreslagit de lagändringar som behövs för att genomföra det s.k. tjänstepensionsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut). Några förslag till ändringar i skattelagstiftningen lämnas dock inte i propositionen. De skattefrågor som blir aktuella med anledning av att direktivet genomförs skall enligt propositionen beredas särskilt.

I denna promemoria lämnas förslag till de ändringar i skattelagstiftningen som bedöms nödvändiga för att tjänstepensionsdirektivet även skatterättslig skall kunna genomföras. Några överväganden om de nuvarande reglerna bör ändras av andra skäl görs inte i promemorian. Sådana överväganden sker i stället inom ramen för pensionskatteutredningens arbete, se Dir. 2004:99. Denna promemoria behandlar alltså endast skattefrågor som har direkt samband med genomförandet av tjänstepensionsdirektivet.

Tjänstepensionsdirektivet innehåller inga skatteregler utan syftar till att skapa en inre marknad för tjänstepensionsinstitut och att möjliggöra en effektiv förvaltning av tjänstepensionskapital samtidigt som pensionstagarnas trygghet garanteras. Medlemsstaterna skall enligt direktivet tillåta inhemska företag att ge uppdrag åt tjänstepensionsinstitut som är godkända i andra medlemsstater och tillåta tjänstepensionsinstitut som är godkända inom det egna territoriet att åta sig uppdrag för företag som är etablerade inom andra medlemsstaters territorier. Tjänstepensionsdirektivet är avsett att reglera sådana institut som inte redan omfattas av gemenskapslagstiftning. För att undvika konkurrensnedvridningar har medlemsstaterna även möjlighet att under vissa förutsättningar tillämpa delar av direktivet på tjänstepensionsverksamheten hos försäkringsföretag som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring (det konsoliderade livförsäkringsdirektivet).

I den proposition som lagts fram beträffande genomförandet av tjänstepensionsdirektivet föreslås att Sverige skall tillämpa direktivet även på tjänstepensionsverksamhet hos livförsäkringsbolag.

Medlemsstaterna har också möjlighet att helt eller delvis underlåta att tillämpa direktivet på tjänstepensionsinstitut som förvaltar tjänstepensionsplaner som har färre än sammanlagt 100 medlemmar framförallt i syfte att begränsa tillsynskostnaderna. Regeringen har föreslagit att Sverige skall utnyttja denna möjlighet.

Genom tjänstepensionsdirektivet införs alltså ett nytt begrepp, tjänstepensionsinstitut. Enligt artikel 6 i tjänstepensionsdirektivet definieras tjänstepensionsinstitut på följande sätt.

tjänstepensionsinstitut eller institut: ett institut som, oavsett dess rättsliga form, förvaltar medel och som är etablerat oberoende av uppdragsgivande företag eller branschorganisation utifrån syftet att tillhandahålla pensionsförmåner i samband med yrkesutövning på grundval av en överenskommelse eller ett avtal som slutits

- enskilt eller kollektivt mellan arbetsgivare och arbetstagare eller deras respektive företrädare, eller
 - med egenföretagare i enlighet med lagstiftningen i hem- och värdmedlemsstaten
- och som bedriver verksamhet som direkt föränleds av dessa.

För att göra det möjligt för utländska tjänstepensionsinstitut att bedriva verksamhet i Sverige har regeringen föreslagit att lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige (LUFV) ändras så att den också omfattar utländska tjänstepensionsinstitut. I lagen görs skillnad mellan EES-försäkringsgivare, försäkringsgivare från tredje land och utländska tjänstepensionsinstitut.

Ett utländskt tjänstepensionsinstitut, som i sitt hemland har tillstånd att bedriva tjänstepensionsverksamhet eller är registrerat för sådan verksamhet, får bedriva verksamhet i Sverige så snart institutet tagit emot vissa uppgifter från Finansinspektionen. Verksamheten i Sverige får bedrivas från en sekundäretablering här eller genom gränsöverskridande verksamhet. Med sekundäretablering avses verksamhet genom en filial eller generalagent. Gränsöverskridande verksamhet innebär att ett utländskt tjänstepensionsinstitut, utan förmedling av generalagent, filial eller dotterbolag i Sverige, ingår avtal om tjänstepension som skall fullgöras här (1 kap. 13 § LUFV). När det gäller tjänstepension skall Sverige anses vara det land där åtagandet skall fullgöras, om det uppdragsgivande företaget som åtagandet avser och som i egenskap av arbetsgivare skall göra inbetalningar till det utländska tjänstepensionsinstitutet har sitt etableringsställe här.

Med tjänstepension förstås enligt förslaget till ändringar i LUFV (1 kap. 6 §) avtal som ett utländskt tjänstepensionsinstitut ingår med arbetsgivare i Sverige för att trygga förmåner som har samband med yrkesutövning och som,

1. betalas ut i form av engångsbelopp eller periodiska utbetalningar och beror av att en eller flera personer uppnår eller förväntas uppnå en viss ålder, eller
2. kompletterar förmåner enligt 1 och tillhandahålls sekundärt i form av utbetalningar vid dödsfall, invaliditet eller upphörande av anställning eller i form av bidrag eller tjänster vid sjukdom, medellöshet eller dödsfall.

Som tjänstepension avses inte avtal som tecknas för egen räkning av egenföretagare.

3 Gällande skatteregler

3.1 Inledning

Livförsäkringar är enligt inkomstskattelagen antingen pensions- eller kapitalförsäkringar. Dessutom skiljer lagen mellan privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar. Premier för pensionsförsäkringar får dras av inom vissa beloppsramar och utbetalade belopp från försäkringarna beskattas. För kapitalförsäkringar gäller det motsatta.

Premier för kapitalförsäkringar får i princip inte dras av, men i gengäld beskattas inte utfallande belopp. Skattemässigt likställs alltså en kapitalförsäkring i princip med andra kapitalplaceringar och några särskilda krav på försäkringsvillkoren ställs inte upp. För att en försäkring skall anses som en pensionsförsäkring ställs däremot i 58 kap. 4-16 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) upp en rad s.k. kvalitativa villkor. Exempelvis kan en försäkring anses som pensionsförsäkring bara om den endast omfattar ålderspension, sjukpension eller efterlevandepension.

Tjänstepensioneringen har hittills inte styrts av någon annan civilrättslig lagstiftning än de regler som gäller för försäkringsverksamhet och tryggnad av pensionsutfästelse. Den skatterättsliga lagstiftningen om tjänstepensioner har stor betydelse genom att ange ramar och villkor för avsättningar för framtida pensionsutbetalningar. Om avsättningarna håller sig inom ramarna och uppfyller villkoren faller de inom ett skattegynnade område.

Skattelättnaderna motiveras bl.a. av det allmänna intresset av ett långsiktigt pensionssparande och består främst i en lägre beskattning av avkastningen. En subvention kan även uppkomma genom att beskattningen skjuts upp till pensioneringen om marginals-katten vid uttag är lägre än vid avsättningen.

Beskattning av tjänstepensioner innehåller många olika moment. För arbetsgivare finns inom ramen för näringsinkomstbeskattningen en möjlighet att dra av för utgifter för tryggnad av framtida pensionsutbetalningar. En förutsättning för avdrag enligt dessa regler är att tryggandet sker i egentligt pensionssyfte, vilket innebär att pensionsförmånen skall hålla sig inom vissa angivna ekonomiska ramar (kvantitativa villkor), ske i vissa former och betalas ut i enlighet med de villkor som gäller för pensionsförsäkringar (kvalitativa villkor).

Arbetsgivarens utgifter för att trygga pensionsutfästelser som uppfyller dessa villkor skall inte tas upp som skattepliktig förmån hos arbetstagar- en. I stället beskattas han eller hon när pensionen betalas ut. Skattelag- stiftningen syftar i detta avseende till att upprätthålla en symmetri genom en avdragsrätt för arbetsgivarens pensionskostnader och beskattning hos arbetstagar- en av utfallande pensionsbelopp.

Pensionsavsättningar ger inte rätt till socialförsäkringsförmåner. Socialavgifter och allmän pensionsavgift utgår därför inte på pensionsavsätt- ningar. För att skapa en rimlig balans mellan skattebelastningen på lön, för vilka socialavgifter skall betalas, och pensioner, betalar arbetsgivaren särskild löneskatt på pensionskostnaderna.

Genom tryggandet av pensioner byggs successivt ett pensionskapital upp. Liksom annat sparande ger det avkastning. Avkastningen på pen- sionsmedel beskattas inte inom ramen för den vanliga inkomstbeskatt- ningen utan enligt ett särskilt regelverk – lagen (1990:661) om avkast- ningsskatt på pensionsmedel. Skatten är 15 procent av en schablonmäs- sigt beräknad avkastning. Om kapitalet hänförs till försäkringssparande utan egentligt pensionssyfte är skattesatsen i stället 30 procent.

Livförsäkringsföretag betalar inte inkomstskatt för inkomster som är hänförliga till kapital som beskattas enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Inte heller betalar de inkomstskatt för premieinkomster hänförliga till sådant kapital. Pensionsstiftelser enligt tryggandelagen är undantagna från inkomstskatt och betalar bara avkastningsskatt. Under-

stödsföreningar betalar inkomstskatt endast på inkomst från fastigheter som inte förvaltas för försäkringstagarnas räkning och i övrigt avkastningsskatt.

3.2 Avdragsrätt för arbetsgivare

En arbetsgivares utfästelse om pension är en del av den ersättning som betalas för arbetstagarens förvärvsarbete. Tjänstepension kan därför betraktas som uppskjuten lön. I normalfallet saknas begränsningar beträffande arbetsgivarens avdragsrätt för vanlig lön och lönekostnaden får dras av oavsett dess storlek. Arbetstagaren beskattas det år arbetsgivaren betalar ut lön. Pension är emellertid en speciell personalkostnad såtillvida att arbetsgivarens skuld ofta uppkommer en lång tid – ibland årtionden – innan pensionen betalas ut till den anställde. Beskattningen av den anställde skjuts ofta upp till dagen för utbetalning av pensionen. För att säkerställa att den anställde verkligen blir beskattad i dessa fall får arbetsgivaren endast dra av för utgifter för att trygga pensionsutfästelser om de avser någon av de skattemässigt godkända tryggandeformerna, betalning av premie för pensionsförsäkring, överföring till pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen) eller avsättning i balansräkningen i förening med kreditförsäkring, kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti.

För avdragsrätt krävs också att det verkligen är fråga om utgifter för pension, dvs. att det finns ett pensioneringssyfte. Pensioneringssyftet definieras genom inkomstskattelagens kvantitativa och kvalitativa regler beträffande arbetsgivarens avdragsrätt.

De kvantitativa villkoren tar sikte på storleken på och omfattningen av de förmåner som får tryggas eller de premier som får betalas respektive avsättningar som får göras med avdragsrätt. Avdraget får enligt huvudregeln inte överstiga 35 procent av pensionsgrundande ersättning enligt avtal. Avdraget får dock inte heller överstiga 10 prisbasbelopp. Förutom huvudregeln finns det en kompletteringsregel i de fall då ett tidigare underfinansierat pensionsskydd behöver förbättras eller vid avtalspensioneringar.

De kvalitativa pensionsvillkoren tar främst sikte på utformningen av de förmåner för vilka avdragsrätt föreligger vid tryggandet – ålderspension, sjukpension och efterlevandepension. Kraven innebär bl.a. att en ålderspension normalt inte får börja betalas ut före 55 års ålder, under kortare tid än fem år och att pensionen under de första fem åren inte får betalas ut med sjunkande belopp.

Regler om tjänstepension och om tryggande av pension som har betydelse i skattehänseende finns såväl i inkomstskattelagen som i tryggandelagen. Det avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare enligt vilket pensionen är utfäst, oftast ett kollektivavtal, reglerar hur pensionen skall betalas ut. För att säkerställa arbetsgivarens avdragsrätt för pensionskostnaden brukar vissa villkor från inkomstskattelagen vara intagna i avtalet. Om utfästelsen är tryggad genom försäkring innehåller även försäkringsavtalet mellan försäkringsgivare och försäkringstagare, i detta fall ofta arbetsgivaren, regler om hur pensionen skall betalas ut. De kvalitativa villkoren i inkomstskattelagen om uttag av pension avser att hindra bl.a.

att en pensionsutfästelse, som tryggats med avsättningar för vilka skatteavdrag gjorts, skall kunna lösas ut med ett engångsbelopp.

3.3 Särskild löneskatt på arbetsgivarens pensionskostnader

Arbetsgivarnas kostnader för tryggnad av tjänstepensioner enligt något av de skattemässigt godkända alternativen leder inte till någon förmånsbeskattning för den anställde med åtföljande uttag av sociala avgifter. Kostnaderna beskattas i stället enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader (SLP).

Den särskilda löneskatten som tas ut på inkomster som inte ger arbetstagaren rätt till förmåner från socialförsäkringen, skall motsvara skatteinnehållet i socialavgifterna. Skatten tas i princip ut av arbetsgivaren när pensionen tryggas och senast vid utbetalningstillfället. Arbetsgivarens underlag för beräkning av löneskatt ökas dessutom med utgiven ersättning för överlåten pensionsutfästelse och minskas med erhållen ersättning för övertagen pensionsutfästelse.

Särskild löneskatt skall betalas av arbetsgivare för alla pensionsutbetalningar och pensionskostnader utan hänsyn till om avdragsrätt föreligger vid inkomstbeskattningen. Om pensionskostnaden regleras enligt tryggandelagens bestämmelser om avsättning i balansräkningen eller i pensionsstiftelse eller om kostnaden uppkommer vid köp av tjänstepensionsförsäkring skall skatten betalas då tryggandet sker. I övriga fall betalas skatten först vid pensionsutbetalningen. Underlaget för den särskilda löneskatten beräknas enligt ett schema med plus- och minusposter som utgår från bokföringen.

Beskattningsunderlaget ska beräknas som den under beskattningsåret uppkomna skillnaden mellan å ena sidan följande poster

- a) avgifter för tjänstepensionsförsäkring,
 - b) avsättning till pensionsstiftelse,
 - c) ökning av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag.
 - d) utbetalda pensioner som inte utgår enligt lag eller på grund av tjänstepensionsförsäkring,
 - e) utgiven ersättning för av annan övertagen pensionsutfästelse,
- å andra sidan följande poster:
- f) gottgörelse från pensionsstiftelse,
 - g) minskning av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag
 - h) 85 procent av avsättning under rubriken *Avsatt till pensioner* enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller i sådan delpost som avses i 8 a § samma lag vid beskattningsårets ingång multiplicerad med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret,
 - i) erhållen ersättning för övertagen pensionsutfästelse,

j) negativt belopp som föregående beskattningsår uppkommit vid tillämpning av denna paragraf.

Den särskilda löneskatten är avdragsgill vid inkomsttaxeringen. Ett negativt underlag får sparas till nästa taxering.

När det gäller pensioner som tryggats genom pensionsstiftelse eller kontoavsättning tas särskild löneskatt också ut vid utbetalningen av pensionerna. Underlaget för särskild löneskatt minskas för att undvika ett dubbelt skatteuttag med den gottgörelse från pensionsstiftelse resp. återföring av kontomedel som pensionsutbetalningarna kan medföra.

Avräkningsförfarandet medför att skatten på flertalet tryggade pensionsutfästelser tas ut i takt med intjänandet. Icke tryggade pensionsutfästelser kommer däremot normalt att beskattas vid utbetalningen.

3.4 Inkomstbeskattning av tjänstepension

Skattelagstiftningen beträffande tjänstepensioner syftar till att upprätthålla en symmetri genom att avdragsrätt för pensionskostnader skall vara kombinerad med beskattning av utfallande pensioner. Avdragsrätten enligt föregående avsnitt är därför kombinerad med beskattning av utgående tjänstepension.

Som pension anses förutom allmän pension, ersättning som betalas ut på grund av tidigare tjänst på annat sätt än genom försäkring eller betalningar på grund av pensionsförsäkring (10 kap 5 § inkomstskattelagen). Även vid återköp av pensionsförsäkring beskattas utfallande belopp hos den enskilde.

Pensionsrätt i anställning är en förmån i tjänsten och som sådan i princip skattepliktig i inkomstslaget tjänst. Om arbetsgivarens kostnad för tryggnad av pension avser något av de skatterättsligt godkända alternativen undantas dock pensionsförmånen från beskattning (11 kap. 6 § inkomstskattelagen). Den anställde beskattas då istället för pensionen när den betalas ut.

3.5 Beskattning av livförsäkringsföretag, understödföreningar och pensionsstiftelser

I inkomstskattelagen finns särskilda bestämmelser om beskattning av livförsäkringsföretag i 39 kap. För dessa företag gäller att de är skattskyldiga dels enligt inkomstskattelagen, dels enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel (avkastningsskattelagen). Vissa inkomster beskattas enligt inkomstskattelagen medan andra hänförs till skatteunderlaget för avkastningsskatt.

Den principiella uppdelningen av skattskyldigheten mellan lagarna baseras på arten av företagets verksamhet. Den del av verksamheten som hänförs sig till förvaltning av kapital för försäkringstagarnas räkning och influtna premier inkomstbeskattas inte (39 kap. 3 § inkomstskattelagen) och utgifter för den verksamheten får inte dras av. Beskattningen av denna del av verksamheten i ett livförsäkringsföretag sker i stället enligt avkastningsskattelagen.

Inkomster som hänför sig till avgångsbidragsförsäkringar och de rena riskförsäkringarna sjuk- olycksfalls- och grupplivförsäkringar skall tas upp enligt inkomstskattelagen och ingår inte i underlaget för avkastningsskatt. Överskottet av försäkringsrörelsen till den del det avser dessa försäkringar skall i stället inkomstbeskattas.

Även ett livförsäkringsföretags egen verksamhet, dvs. verksamhet som inte hänför sig till förvaltning av kapital för försäkringstagarnas räkning beskattas enligt inkomstskattelagen. Skattskyldighet föreligger dock inte för influtna försäkringspremier och avdrag får inte göras för utbetalda försäkringsersättningar.

Understödsföreningar är skattskyldiga enligt inkomstskattelagen bara för inkomst på grund av innehav av sådan fastighet som inte förvaltas i livförsäkringsverksamhet (7 kap. 19 § inkomstskattelagen). I övrigt är föreningarna skattskyldiga enligt avkastningsskattelagen.

Pensionsstiftelser är helt undantagna för skattskyldighet enligt inkomstskattelagen (7 kap. 2 § inkomstskattelagen). Stiftelserna betalar i stället avkastningsskatt.

3.6 Avkastningsskatt

Som nämnts i tidigare avsnitt betalar livförsäkringsföretag, understödsföreningar och pensionsstiftelser avkastningsskatt för avkastningen på pensionskapitalet. Samma skattesats, 15 procent, gäller för såväl tjänstepensionssparande som "privat" pensionssparande. För att likställa trygghandformerna är arbetsgivare som gör pensionsavsättningar i balansräkningen enligt tryggandelagen skyldiga att betala avkastningsskatt på ett underlag som utgörs av den avsatta pensionsposten vid ingången av beskattningsåret. Avkastningsskatt tas dock inte ut på den del av avsättningarna som gjorts utan avdragsrätt.

Avkastningsskatt, som betalas av arbetsgivare på grund av pensionsavsättning i balansräkningen, behandlas som ett avdragsgillt belopp vid inkomsttaxeringen (16 kap. 17 § inkomstskattelagen).

Skatteunderlaget

Skatteunderlaget, dvs. det underlag som skatten fastställs utifrån, beräknas i två steg. Först beräknas ett kapitalunderlag. Därefter beräknas en schablonmässig avkastning på detta kapital genom att underlaget multipliceras med den genomsnittliga statslåneräntan för kalenderåret närmast före beskattningsåret. Statslåneräntan för kalenderåret 2004 har av Skatteverket fastställts till 4,31 procent som skall tillämpas med avseende på beskattningsåret 2005.

Kapitalunderlaget

För svenska livförsäkringsföretag, utländska livförsäkringsföretag med fast driftsställe i Sverige, understödsföreningar och pensionsstiftelser utgörs kapitalunderlaget av värdet av samtliga tillgångar, både omsättnings- och anläggningstillgångar, minskat med finansiella skulder, vid

beskattningsårets ingång. Utländska försäkringsföretag omfattas av samma regler men skall endast medräkna de tillgångar och skulder som är hänförliga till den i Sverige bedrivna försäkringsrörelsen.

För skattskyldiga som har konto *Avsatt till pensioner* utgörs kapitalunderlaget av avsättningsbeloppet vid ingången av beskattningsåret avseende sådana pensionsutfästelser för vilkas tryggnads avdragsrätt föreligger vid inkomsttaxeringen.

Kapitalunderlaget för skattskyldiga som innehar utländska kapital- eller pensionsförsäkringar är försäkringarnas värde vid beskattningsårets ingång. Detta värde utgörs av försäkringens på försäkringstekniska beräkningsgrunder framräknade återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

Skattesatsen

Sedan 1994 är skattesatsen för avkastningsskatt 15 procent av det skatteunderlag som avser pensionsförsäkringar och 30 procent av nio tiondelar av det skatteunderlag som avser kapitalförsäkringar, dvs. den effektiva skattesatsen för kapitalunderlag som avser kapitalförsäkringar är 27 procent.

Från och med den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:31, bet. 2004/05:SkU14, SFS 2004:1304) är skattesatsen för avkastningsskatt 15 procent för livförsäkringar om de uppfyller villkoren för pensionsförsäkring i 58 kap. 6–16 §§ inkomstskattelagen. För livförsäkringar meddelade utomlands skall detta bara gälla om de har meddelats av en EES-försäkringsgivare i en verksamhet som bedrivs i Sverige enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige. Utländska livförsäkringar, vilka i stort sett alltid klassificeras som kapitalförsäkringar, beskattas alltså sedan den 1 januari 2005 enligt samma skattesats som svenska pensionsförsäkringar vad gäller avkastningsskatt förutsatt att de uppfyller de kvalitativa villkoren för pensionsförsäkring. Vidare gäller den lägre skattesatsen för pensionsförsäkringar där parterna när avtalet ingicks överenskommit att försäkringen skall utgöra en kapitalförsäkring (jfr. 58 kap. 2 § andra stycket inkomstskattelagen).

3.7 Förmögenhetsskatt

Kapitalförsäkringar, dvs. livförsäkringar som inte uppfyller villkoren för pensionsförsäkringar, skall tas upp som en tillgång vid beräkningen av den skattepliktiga förmögenheten. Pensionsförsäkringar undantas däremot från förmögenhetsskatt. Sedan den 1 januari 2005 är utländska försäkringar, som hade varit pensionsförsäkringar om de hade tecknats i en försäkringsrörelse som bedrivs i Sverige, också undantagna från förmögenhetsskatt. Detta undantag från huvudregeln att kapitalförsäkringar är förmögenhetsskattepliktiga tillgångar gäller dock endast för försäkringar meddelade av EES-försäkringsgivare. För förmögenhetsskattefrihet gäller dessutom att försäkringsgivaren skall iaktta bestämmelserna i lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige. Vidare gäller att även försäkringar meddelade i Sverige, som uppfyller kraven på att

vara en pensionsförsäkring, men som parterna valt att betrakta som kapitalförsäkringar, undantas från förmögenhetsbeskattning.

3.8 Redovisning och kontrolluppgifter

Enligt 13 kap. 1 § lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter (LSK) skall utländska företag som driver bankverksamhet, värdepappersrörelse, fondverksamhet, finansieringsverksamhet eller försäkringsverksamhet i Sverige utan att inrätta en filial eller motsvarande etablering här, innan verksamheten inleds ge in en skriftlig förbindelse till Finansinspektionen om att lämna kontrolluppgifter i enlighet med bestämmelserna i lagen.

Beträffande kapitalförsäkring m.m. gäller vidare enligt 11 kap. 8 § LSK att kontrolluppgift skall lämnas om en sådan försäkring som är skattepliktig enligt 3 § första stycket 8 lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt eller som avses i 2 § första stycket 7 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

3.9 EG-rätten

Den svenska tjänstepensionsbeskattningen inrymmer vissa EG-rättsliga frågor. Det gäller särskilt den inkomstskattemässiga åtskillnad som görs mellan livförsäkringar meddelade i Sverige respektive i utlandet. Denna fråga har bl.a. prövats i två förhandsbesked från Skatterättsnämnden den 10 juni 2005 (Dnr 163-04/D och 167-04/D).

En livförsäkring som meddelas i utlandet behandlas endast i undantagsfall som en pensionsförsäkring utan i stället behandlas den som en kapitalförsäkring. Det innebär i sin tur att arbetsgivaren inte får dra av premier för dessa livförsäkringar enligt bestämmelserna om arbetsgivarens pensionskostnader i 28 kap. inkomstskattelagen.

Detta hindrar emellertid inte att arbetsgivaren i vissa fall ändå skall dra av utgifterna för premierna enligt allmänna regler för beräkning av näringsinkomst. Det gäller t.ex. om villkoren i försäkringsavtalet ger arbetstagaren såsom förmånstagare till försäkringen en ovillkorad rätt till försäkringsbeloppet på motsvarande sätt som enligt en tjänstepensionsförsäkring (jfr. RÅ 2004 ref 28).

En sådan premiebetalning till en kapitalförsäkring omfattas dock inte av den skattefrihet som enligt 11 kap. 6 § inkomstskattelagen gäller för arbetstagaren i fråga om arbetsgivarens utgifter för tryggnad av pension. En betalning av en kapitalförsäkringspremie omfattas alltså inte av det regelsystem som medger en uppskjuten beskattning av skattepliktiga arbetsersättningar till pensioneringen.

Den inkomstskattemässiga skillnaden mellan försäkringar meddelade i Sverige respektive i utlandet har sin grund i villkoret att en pensionsförsäkring skall vara meddelad i en försäkringsrörelse som bedrivs från ett fast driftställe i Sverige för att den skattemässigt skall behandlas som en pensionsförsäkring. Denna skillnad i den inkomstskattemässiga behandlingen av livförsäkringar meddelade i Sverige respektive utlandet uppfattas i vissa sammanhang som oförenlig med EG-fördraget.

EG-rätten och pensionsbeskattningen

Medlemsstaterna är i princip själva behöriga att besluta om beskattningssystemet och dess regelverk. Medlemsstaterna måste dock iaktta EG-rätten vid utövandet av denna behörighet.

På tjänstepensionsbeskattningsområdet är det framför allt etableringsfriheten och den fria rörligheten för tjänster som det blir aktuellt att ta hänsyn till.

Det strider mot etableringsfriheten om medlemsstater behandlar bolag olika beroende på var de har sitt säte (art. 43).

EG-fördraget (art. 49) förbjuder vidare inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster över gränserna inom EU. En skyldighet för ett företag som är etablerat i en annan medlemsstat att ha en varaktig etablering på mottagarstatens territorium utgör en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster, eftersom dessa tjänster då blir kostsammare i mottagarstaten.

Fördraget utgör också ett hinder mot att tillämpa en nationell reglering som gör det svårare att tillhandahålla tjänster mellan medlemsstater än inom medlemsstaten. Nationella regler behöver således inte innebära en diskriminering, utan det är tillräckligt att den fria rörligheten hindras. Såväl direkt som indirekt diskriminering strider med andra ord mot förbudet mot inskränkningar av den fria rörligheten för tjänster.

Alla krav som ställs på dem som tillhandahåller tjänster är emellertid inte oförenliga med fördraget. Friheten att tillhandahålla tjänster kan dock endast inskränkas genom bestämmelser som är berättigade av hänsyn till allmänintresset och som är tillämpliga på alla som utövar en verksamhet på territoriet i den stat där tjänsten mottas.

De hänsyn till allmänintresset som i EG-domstolens rättspraxis har angetts kunna motivera inskränkningar av den fria rörligheten för tjänster är bekämpning av skatteflykt, bevarandet av kongruensen i skattesystemet och skattekontrollens effektivitet.

Rättsfall från EG-domstolen på pensionsområdet

Bachmannmålet och den belgiska lagstiftningen

När det gäller att bedöma om utformningen av pensionsbeskattningen är förenlig med EG-rätten är målet Bachmann (dom av den 28 januari 1992 i mål C-204/90, Hans-Martin Bachman mot Belgiska staten) och fördragsbrottsmålet mot Belgien (dom av den 28 januari 1992 i mål C-300/90, kommissionen mot Belgien) av central betydelse.

Bachmann var en tysk medborgare som var anställd i Belgien. Vid inkomstbeskattningen av tjänsteinkomsterna i Belgien vägrades han avdrag för premier som betalats i Tyskland till sjuk- och invaliditetsförsäkringar. Enligt den belgiska lagstiftningen fick endast försäkringspremier för pensions- och livförsäkringar som betalats i Belgien dras av.

Den närmare utformningen av den belgiska lagstiftningen framgår av fördragsbrottsmålet mot Belgien.

Enligt den belgiska lagstiftningen, som den återges i rättsfallet, behandlas premier för frivilliga kompletterande ålderspensions- och livförsäkringar som den skattskyldige betalat i Belgien genom avdrag från lönen med förmedling av arbetsgivaren som kostnader i samband med

tjänsten (förvärvsarbete). Den del av lönen som består av premier blir således inte föremål för beskattning.

Från den skattskyldiges bruttoförförvärvsinkomst skall enligt de belgiska reglerna också dras av premier till frivilliga kompletterande ålderspensions- och livförsäkringar som betalas enligt försäkringsavtal som den skattskyldige själv ingått.

Ett villkor för att premier som betalas genom avdrag på lönen med förmedling av arbetsgivaren skall få dras av från den skattepliktiga inkomsten är att premierna betalas till försäkringsbolag eller pensionsfonder som har en etablering i Belgien. Motsvarande villkor gäller för att premier enligt individuella försäkringsavtal skall få dras av.

Enligt den belgiska lagstiftningen är vidare utbetalningar från livförsäkringar undantagna från beskattning, om premierna inte fått dras av från den skattepliktiga lönen eller som kostnad när de betalades.

EG-domstolen fann inledningsvis att artiklarna om fri rörlighet för personer och tjänster utgjorde hinder mot att det i en medlemsstats lagstiftning föreskrivs att avdragsrätten för försäkringspremier för pensions- och livförsäkringar är villkorad av att dessa premier betalas i den staten. Ett sådant villkor kunde emellertid vara berättigat av hänsyn till behovet av att säkerställa sambandet i det tillämpliga skattesystemet.

Domstolen slog fast att det i den belgiska lagstiftningen fanns ett samband mellan avdragsrätten för premier och beskattningen av det belopp som försäkringsgivarna betalade ut på grund av pensions- och livförsäkringsavtalen. I ett sådant skattesystem kompenseras förlusten av skatteintäkter till följd av avdraget från den totala förvärvsinkomsten för premier för livförsäkringar genom beskattningen av de belopp som utbetalas av försäkringsgivarna enligt försäkringsavtalet. För det fall avdrag inte får göras för sådana premier undantas beloppen som utbetalas från försäkringsgivarna från beskattning.

Sambandet i ett sådant skattesystem förutsätter, enligt domstolen, att medlemsstaten, om den är skyldig att ge avdragsrätt för livförsäkringspremier som betalas i en annan medlemsstat, kan uppbära skatten på de belopp som utbetalas av försäkringsgivarna.

Domstolen ansåg att det inte utgjorde en tillräcklig garanti att en försäkringsgivare åtog sig att betala den nämnda skatten. Om åtagandet inte fullgörs skulle det bli nödvändigt att låta verkställa det med tvång i den medlemsstat där försäkringsgivaren är etablerad. Bortsett från att det är svårt för en stat att få kännedom om huruvida försäkringsgivare etablerade i en annan stat har gjort utbetalningar och med vilka belopp utbetalningar har gjorts, var det enligt domstolen inte uteslutet att skäl som hänför sig till allmän ordning kunde åberopas för att förhindra indrivning av skatten.

På gemenskapsrättens dåvarande stadium kunde enligt domstolen sambandet i ett sådant skattesystem inte säkerställas genom bestämmelser som var mindre restriktiva än de som var i fråga i målet. Domstolens beslut innebar alltså att den belgiska lagstiftningen, som ställde krav på att pensionsförsäkringspremierna betalades i Belgien för att de skulle få dras av från den totala förvärvsinkomsten, inte stred mot fördragets bestämmelser om fri rörlighet för personer och tjänster.

Dannermålet

Frågan om det är möjligt att villkora en avdragsrätt för pensionsförsäkringspremier med att premierna skall vara betalda till försäkringsgivare etablerade i medlemsstaten har också prövats på senare tid av EG-domstolen i ett mål som rörde den finska lagstiftningen (dom den 3 oktober 2002 i mål C-136/00, Rolf Dieter Danner). Danner hade i Tyskland sedan 1976 betalat pensionsförsäkringspremier till två tyska pensionsförsäkringsanstalter. När han flyttade till Finland fortsatte han att betala premier till de tyska pensionssystemen. Enligt finsk skattelagstiftning får avdrag inte göras för premier för frivilliga pensionsförsäkringar som tecknats hos utländska försäkringsanstalter. Avdrag tillåts dock om pensionen beviljats av en utländsk försäkringsanstalts fasta driftställe i Finland och, i vissa fall, när personer flyttat in till Finland.

Den finska domstolen begärde att EG-domstolen skulle meddela ett förhandsavgörande. Frågan var om en skattelagstiftning i en medlemsstat är förenlig med EG-rätten om den begränsar eller utesluter möjligheten att vid inkomstbeskattningen dra av premier för frivillig pensionsförsäkring, vilka betalats till en försäkringsgivare etablerad i en annan medlemsstat, medan det är tillåtet att dra av sådana premier när de betalas till pensionsgivare som är etablerade i den förstnämnda medlemsstaten.

Domstolen konstaterade att det i det nu aktuella fallet inte fanns ett sådant samband mellan avdragsrätt för premier och beskattning av utfallande försäkringsbelopp som det fanns enligt belgisk rätt i Bachmann-målet. I det finska skattesystemet beskattas nämligen pensioner som utländska försäkringsanstalter betalar ut till personer som är bosatta i Finland, oavsett om försäkringspremierna för sådana pensioner har dragits av från pensionstagarnas skattepliktiga inkomster eller inte. Om Danner fortsätter att vara bosatt i Finland kommer de pensioner som han får från de tyska pensionsanstalterna att vara inkomstskattepliktiga i Finland, trots att han inte har haft rätt att dra av premierna.

EG-domstolen besvarade frågan i målet med att bestämmelsen om fri rörlighet för tjänster utgör hinder mot att tillämpa en medlemsstats skattelagstiftning som begränsar eller utesluter möjligheten att vid inkomstbeskattningen dra av premier för frivillig pensionsförsäkring vilka betalats till pensionsgivare som är etablerade i andra medlemsstater, medan det är tillåtet att dra av sådana premier när de betalats till organ som är etablerade i först nämnda medlemsstat, såvida inte lagstiftningen samtidigt medför att de pensioner som betalas ut av nämnda pensionsgivare undantas från skatteplikt.

Skandiamålet

De svenska reglerna för tjänstepensionsförsäkringar har prövats av EG-domstolen i dom den 26 juni 2003 i mål C-422/01, Försäkringsaktiebolaget Skandia och Ola Ramstedt mot Riksskatteverket.

I målet avsåg Skandia att teckna tjänstepensionsförsäkring i en annan medlemsstat för att säkra en pension för en anställd. Skandia hade i begäran om förhandsbesked till Skatterättsnämnden bl.a. frågat om premierna som betalades för denna försäkring är avdragsgilla och i så fall vid vilken tidpunkt. Skatterättsnämnden fann att Skandia inte hade rätt till avdrag för premierna när dessa betalades, men väl för pensionen när denna betalades ut till den anställde.

Beslutet överklagades till Regeringsrätten som begärde förhandsavgörande av EG-domstolen. Frågan var om gemenskapsrättens bestämmelser om fri rörlighet för personer, tjänster och kapital skall tolkas så att de hindrar en tillämpning av nationella skatteregler som innebär att en försäkring, som tecknas i försäkringsrörelse i en annan medlemsstat och som uppfyller de villkor som i Sverige ställs på en tjänstepensionsförsäkring – förutom etableringskravet - behandlas som en kapitalförsäkring med inkomstskatteeffekter som, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, kan vara mindre fördelaktiga än de skatteeffekter som en tjänstepensionsförsäkring medför.

Domstolen godtog inte den svenska regeringens argument om att en vägran att medge avdrag för premierna kunde rättfärdigas med hänsyn till behovet av att upprätthålla kongruensen inom det nationella skattesystemet enligt de i Bachmannmålet uttalade principerna.

Domstolen upprepade återigen att det i belgisk rätt fanns ett direkt samband mellan möjligheten att dra av premier och skatteplikten för belopp som betalades ut av försäkringsgivarna. I det belgiska skattesystemet kompengades intäktsbortfallet till följd av avdraget för försäkringspremier genom beskattningen av de pensions-, ränte- eller kapitalbelopp som skulle betalas ut av försäkringsgivarna. Om avdrag för sådana premier inte beviljades beskattades inte heller beloppen från försäkringsgivarna. Något sådant samband fanns enligt domstolen inte i det aktuella svenska målet. Enligt det svenska systemet, konstaterade domstolen, kan nämligen den arbetsgivare som har tecknat försäkring i en försäkringsrörelse som är etablerad i en annan medlemsstat inte få någon avdragsrätt förrän pensionen utbetalas till den anställde. För denne arbetsgivare finns det inte någon kompensationsåtgärd som uppväger den olägenhet som han har jämfört med en arbetsgivare som har tecknat en jämförbar försäkring hos ett bolag som är etablerat i Sverige. Därutöver beskattas den anställde i båda fallen vid samma tidpunkt och på samma sätt.

Den danska och den svenska regeringens uppfattning, att försäkringspremien egentligen utgör en del av ersättningen till den anställde, förklarar, enligt domstolen, inte varför avdrag för premien kan medges omedelbart när arbetsgivaren har tecknat tjänstepensionsförsäkringen i en försäkringsrörelse som är etablerad inom riket, men först senare när försäkringen har tecknats i en försäkringsrörelse som är etablerad i en annan medlemsstat.

EG-domstolens svar på Regeringsrättens fråga var att bestämmelsen om fri rörlighet för tjänster utgör hinder mot att en försäkring, som tecknas i en försäkringsrörelse som är etablerad i en annan medlemsstat och som uppfyller samtliga villkor som i nationell rätt ställs på en tjänstepensionsförsäkring – utom villkoret att vara tecknad i en försäkringsrörelse som är etablerad i det egna landet – särbehandlas skattemässigt, med inkomstskatteeffekter som, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, kan vara mindre fördelaktiga.

Wielockxmålet

Det finns också anledning att beröra ett annat fall som avser avdrag för pensionsförsäkringspremier, även om det fallet inte avser avdrag för premier som betalas till en försäkringsgivare i en annan medlemsstat

(dom den 11 1995 i mål C-80/94, G.H.E.J. Wielockx mot Inspecteur der directe belastingen). Wielockxdomen åberopas ibland till stöd för åsikten att behovet av upprätthålla kongruensen i det nationella skattesystemet inte kan godtas som argument, om beskattningsrätten till pensionsutbetalningarna avstås i skatteavtal.

Wielockx, en belgisk medborgare med hemvist i Belgien, var verksam i Nederländerna som fysioterapeut och självständig delägare i en praktik. Han förvärvade all sin inkomst från denna verksamhet och var även skattskyldig i Nederländerna för inkomsten. Wielockx yrkade utan framgång avdrag från den skattepliktiga inkomsten i Nederländerna för en avsättning till en pensionsreserv.

Frågan från den nederländska domstolen till EG-domstolen var om fördraget innebar hinder att medge personer med hemvist i staten rätt till avdrag för avsättning till pensionsreserv, men förvägra skattskyldiga gemenskapsmedborgare som är bosatta i en annan medlemsstat denna rätt, trots att de har förvärvat hela eller nästan hela sin inkomst i den första medlemsstaten.

Domstolen menade inledningsvis att en utomlands bosatt person är föremål för diskriminering om han uppbär hela eller nästan hela sin inkomst i den stat där han utövar sin yrkesverksamhet, men saknar rätt att skapa en obeskattad pensionsreserv på samma premisser som en person med hemvist i den staten.

Frågan var om denna missgynnande behandling av utomlands bosatta kunde rättfärdigas genom den i bl.a. Bachmanmålet uttalade principen om skattemässig kongruens. Den nederländska regeringens argument för reglerna var att om en utomlands bosatt person kunde skapa en pensionsreserv i Nederländerna med åtföljande rätt till pension, skulle denna pension undgå beskattning i Nederländerna, eftersom det i skatteavtalet mellan Belgien och Nederländerna föreskrivs att en sådan inkomst endast beskattas i hemviststaten.

EG-domstolen godtog inte argumentet. I det aktuella fallet, konstaterar domstolen, beskattar staten med stöd av skatteavtal alla pensioner som uppbärs av personer med hemvist inom dess territorium, oavsett i vilken stat pensionspremierna har betalats. I gengäld avstår staten från att beskatta pensioner som uppbärs i utlandet, även om de utgår på grund av premier som har betalats inom dess territorium och för vilka avdrag har erhållits.

Kongruensen upprätthålls då, enligt EG-domstolen, inte på det enskilda planet genom en strikt överensstämmelse mellan avdrag för premier och beskattning av pensioner, utan uppstår på ett annat plan genom reciprocitet mellan de avtalsslutande staterna beträffande de beskattningsregler som tillämpas. Eftersom kongruensen upprätthålls på grundval av ett skatteavtal med en annan medlemsstat, kan denna princip inte åberopas till stöd för nekande av avdrag av förevarande slag.

En bestämmelse som innebär att personer med hemvist i staten äger rätt till avdrag för avsättning till en pensionsreserv medan skattskyldiga gemenskapsmedborgare som är bosatta i en annan medlemsstat nekas samma avdragsrätt, kan enligt EG-domstolen inte rättfärdigas med hänvisning till att periodiskt utgående pension, som sedermera uttas från pensionsreserven av en utomlands bosatt skattskyldig, endast beskattas i hemviststaten, med vilken källstaten har träffat ett bilateralt skatteavtal.

4 Utgångspunkter för en skatterättslig reglering för utländska tjänstepensionsinstitut

Bedömning: Skatteregler som berör verksamhet i utländska tjänstepensionsinstitut bör utformas med utgångspunkt i de regler som gäller i fråga om utländska försäkringsgivare, svenska understödsföreningar och pensionsstiftelser.

Utländska tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige bör vara skattskyldiga enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel för kapitalunderlag hänförligt till avtal som kan jämföras med livförsäkringar. Institut vars ändamål och verksamhet är sådana att institutet kan likställas med en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av en pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen) bör också betala avkastningsskatt. Inkomst av övrig verksamhet som tjänstepensionsinstitutet bedriver bör beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

Arbetsgivare bör kunna dra av utgifter för tryggnad av pensionsutfästelse genom överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstituts fasta driftställe i Sverige. En sådan avdragsrätt förutsätter dock att det utländska tjänstepensionsinstitutet med hänsyn till dess ändamål och verksamhet kan likställas med en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen.

Arbetsgivare bör också få dra av för betalningar enligt ett avtal om tjänstepension med ett utländskt tjänstepensionsinstitut i Sverige om betalningen kan jämföras med betalning av tjänstepensionsförsäkringspremie.

Skälen för promemorians bedömning: Regeringen har i propositionen prop. 2004/05:165 Nya regler för tjänstepensionsinstitut föreslagit lagändringar för att genomföra tjänstepensionsdirektivet (Europaparlamentet och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut). Förslagen innebär ändringar i framför allt försäkringsrörelselagstiftningen.

Förslagen i propositionen ger utländska tjänstepensionsinstitut rätt att bedriva verksamhet i Sverige. Verksamheten i Sverige kan drivas genom gränsöverskridande verksamhet från en annan medlemsstat eller genom att instituten inrättar en sekundäretablering i Sverige. Sekundäretableringen kan ske genom antingen en generalagent eller en filial. En sådan sekundäretablering innebär enligt inkomstskattelagen att institutet bedriver verksamhet från ett fast driftställe.

Med tjänstepensionsinstitut avses ett institut som oavsett dess rättsliga form, förvaltar fonderade medel och som är etablerat oberoende av uppdragsgivande företag utifrån syftet att tillhandahålla tjänstepensioner. Försäkringsbolag, kreditinstitut, fondföretag och värdepappersföretag som omfattas av annan gemenskapsrättslig reglering är undantagna och utgör således inte tjänstepensionsinstitut.

Ett utländskt pensionsinstitut skall vara hemmahörande i EES och omfattas av tjänstepensionsdirektivet. Institutet får inte vara försäkringsgivare enligt lagen (1998:231) om utländska försäkringsgivarers verksamhet

i Sverige (LUFV). Tjänstepensionsinstitut skall tillhandahålla tjänstepensioner eller bedriva verksamhet som är föranledd av tjänstepension.

Med tjänstepension avses avtal som instituten ingår med arbetsgivare i Sverige i syfte att trygga förmåner som har samband med yrkesutövning. Förmånerna skall betalas ut som periodiska utbetalningar eller som engångsbelopp. De kan också avse ersättning vid dödsfall, invaliditet, sjukdom eller vid anställningens upphörande.

I anledning av att utländska tjänstepensionsinstitut föreslås få möjlighet att tillhandahålla tjänstepensioner i Sverige reser sig från beskattningssynpunkt två principiella frågor.

Vilka skatteregler bör gälla för institutet och den verksamhet som det bedriver vid ett fast driftställe i Sverige? Befintliga regler innebär att verksamhet som avser förvaltning av pensionsmedel beskattas enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel medan annan verksamhet beskattas enligt reglerna för bl.a. näringsinkomst i inkomstskattelagen.

Några specifika regler för utländska tjänstepensionsinstitut finns inte i skattelagstiftningen. De kommer t.ex. inte omfattas av de regler som särskilt tillämpas på utländska försäkringsgivare med fast driftställe i Sverige. Det är därför inte tillräckligt med en reglering som enbart innebär att om instituten uppfyller kraven för att anses som en utländsk juridisk person så är de skattskyldiga för näringsinkomst av verksamheten vid det fasta driftstället.

Den andra principiella frågan avser vilka skatteregler som bör gälla när en arbetsgivare anlitar ett tjänstepensionsinstitut för att trygga tjänstepensionerna och överför medel till institutet

Man kan konstatera att det saknas en adekvat skattereglering såväl för de utländska tjänstepensionsinstitutens egen verksamhet som för arbetsgivaren, om denne anlitar deras tjänster. Genomförandet av tjänstepensionsdirektivet bör därför kompletteras i dessa delar.

Skatter och tjänstepensionslösningar i dag

Skattereglerna för tjänstepensioner involverar tre olika subjekt – arbetstagaren, arbetsgivaren och förvaltaren av pensionsmedel. Tjänstepensioner tillhandhålls i Sverige i de allra flesta fall genom olika direktpensionslösningar eller inom ramen för livförsäkringar. Skatterättsligt fångas pensionslösningarna upp på olika sätt. Det särskilda systemet för beskattning av tjänstepensioner kan sammanfattningsvis beskrivas på följande sätt.

1) Om arbetsgivaren använder de tre särskilt angivna tryggandeformerna – överföring till pensionsstiftelse, kontoavsättning i kombination med kreditförsäkring eller i förening med kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti eller tjänstepensionsförsäkring – skjuts beskattningen av arbetsinkomsten upp till dess pensionen betalas ut.

2) Avkastningen på det kapital som byggs upp för att trygga pensioner beskattas enligt reglerna för avkastningsskatt på pensionsmedel. Skattesatsen är 15 procent.

3) Särskild löneskatt betalas på utgifterna för tryggandet och i vissa fall på faktiska pensionsutbetalningar.

Till denna beskattning skall läggas den beskattning som sker av den som förvaltar pensionsmedlen.

Pensionskapital förvaltas främst inom ramen för livförsäkringsbolag. Livbolagen är skattskyldiga enligt inkomstskattelagen för näringsinkomster. De skall dock inte ta upp inkomster som hänför sig till pensionsverksamheten. För den verksamheten skall bolaget i stället betala avkastningsskatt.

Understödsföreningar förvaltar också pensionskapital. Dessa föreningar är i princip undantagna från inkomstskatt och betalar i stort sett bara avkastningsskatt. Pensionsstiftelser är inte skattskyldiga enligt inkomstskattelagen. De betalar enbart avkastningsskatt på pensionsmedel.

Vilka skatteregler bör gälla för tjänstepensionsinstitut?

Ett utländskt tjänstepensionsinstitut kommer att ha rätt att bedriva verksamhet i Sverige enligt de ändringar i rörelselagstiftningen som föreslagits. Direktivet definierar ett tjänstepensionsinstitut med utgångspunkt från dess verksamhet och inte från dess juridiska form. Utomlands är det inte ovanligt med företagsspecifika fonder som förvaltas av externa, eller företagsinterna, förvaltare. I t.ex. den anglosaxiska världen är det vanligt att pensionskapitalet förvaltas under en trustlagstiftning, en legal form som inte passar in i den svenska rättsordningen. Det är således ogörligt att försöka förutse vilken rättslig form ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan komma att ha. Det är naturligtvis inte heller möjligt att förutse hur utländska institut eller deras tjänster enligt nu befintliga regler kommer att behandlas skattemässigt, vare sig det gäller institutets egen verksamhet eller arbetsgivare som anlitar institutens tjänster. En kompletterande skattereglering för att genomföra tjänstepensionsdirektivet är därför nödvändig.

Det är rimligt att utländska tjänstepensionsinstitut och deras verksamhet införlivas i beskattningssystemet med utgångspunkt tagen i arten av den verksamhet som de bedriver. En självklar utgångspunkt är också att de inte särbehandlas i jämförelse med motsvarande svenska institut.

Rätten för de utländska tjänstepensionsinstituten att bedriva verksamhet i Sverige avser förvaltning av fonderade medel utifrån syftet att tillhandhålla tjänstepensioner. Med tjänstepension avses avtal med arbetsgivare som syftar till att trygga förmåner som har samband med yrkesutövning. Utbetalningen av förmånerna skall bero på arbetstagarnas ålder. Tjänstepensionsinstitutets tjänster kan också omfatta kompletterande åldersrelaterade förmåner med utbetalning vid dödsfall, invaliditet eller upphörande av anställning.

En annan viktig faktor som bör beaktas är att de förmåner som utländska tjänstepensionsinstitut kan tillhandhålla inte utgör försäkringar enligt försäkringsrörelsereglerna utan definieras som avtal om tjänstepension. Detta hindrar dock inte att tjänstepensionsavtalen i andra sammanhang bedöms vara försäkringar, t.ex. i institutets hemland. För att hitta exempel på den situationen behöver man inte gå längre än till de svenska understödsföreningarna som meddelar försäkringar men anses som tjänstepensionsinstitut. Om en utländsk motsvarighet till en svensk understödsförening bedriver verksamhet i Sverige enligt förslaget till ändringar i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige (LUFV) kommer avtalen som föreningen ingår med arbetsgivare anses som avtal om tjänstepension och inte som tjänstepensions-

försäkring, oavsett om avtalet bedöms som ett försäkringsavtal i andra sammanhang.

Den verksamhet som de utländska tjänstepensionsinstituten kan antas bedriva i Sverige motsvarar verksamheter som bedrivs inom ramen för både understödsföreningar och pensionsstiftelser. Det är emellertid också möjligt för instituten att komplettera pensionsförmånerna med förmåner som är jämförbara med vissa riskförsäkringar, som inte meddelas av t.ex. understödsföreningar. Inkomster från det slaget av verksamhet räknas normalt som näringsinkomst och beskattas enligt inkomstskattelagen. Detsamma gäller den delen av de utländska tjänstepensionsinstituten verksamhet som enbart består i kapitalförvaltning, dvs. förvaltning av medel som skattemässigt inte behandlas som pensionsmedel.

De utländska tjänstepensionsinstituten kommer således om de har ett fast driftställe i Sverige dels kunna ha inkomster som bör beskattas som näringsinkomst, dels ägna sig åt sådan pensionsmedelsförvaltning som bör beskattas enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. En likformig beskattning av utländska tjänstepensionsinstitut jämfört med svenska aktörer förutsätter således en uppdelning av skattskyldigheten för instituten mellan inkomstskattelagen och lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

När det gäller förmåner som är jämförbara med försäkringar bör uppdelningen av skattskyldigheten för inkomsterna följa den ordning som gäller för livförsäkringsföretag.

När det gäller den kapitalförvaltande verksamheten bör uppdelningen ske utifrån om kapitalet avser tryggnad av pensionsutfästelser enligt någon av de skattemässigt godtagna tryggandeformerna. Den enda tryggandeform som är skattemässigt godtagen som avser kapitalförvaltning utan försäkringsinslag är pensionsstiftelser enligt tryggandelagen. En utländsk motsvarighet till en pensionsstiftelse kan enligt nuvarande regler inte behandlas som en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen, även om den har samma funktion som en pensionsstiftelse.

En skattemässig olikbehandling av ett institut av den anledningen att i det ena fallet det är fråga om en svensk pensionsstiftelse och i det andra fallet ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan vara diskriminerande. Om ett utländskt tjänstepensionsinstitut bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige och det har samma ändamål med verksamheten och samma funktion som en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen bör därför det utländska institutet på samma sätt som gäller för pensionsstiftelser, bara beskattas enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Andra kapitalförvaltande utländska tjänstepensionsinstitut än sådana vars verksamhet och ändamål kan likställas med en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen, bör däremot beskattas endast enligt inkomstskattelagen om de inte bedriver med försäkring jämförbar verksamhet.

Arbetsgivarens beskattning

I dag får arbetsgivare endast dra av utgifter för tryggnad av pensionsutfästelse, om tryggandet sker genom

– överföring till pensionsstiftelse enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse, m.m.

- avsättning i balansräkning i förening med kreditförsäkring, kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti eller
 - betalning av premie för pensionsförsäkring.

Ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan, även om det etablerar sig här, inte trygga pensioner på ett sådant sätt att det enligt nuvarande regler ger arbetsgivaren möjlighet att dra av utgiften. I och med genomförandet av direktivet kommer det att finnas lagstiftning som både tillåter och reglerar verksamhet som avser tryggande av tjänstepensioner i andra former än de nyss nämnda. För att lagstiftningen skall vara tillämplig förutsätts att det utländska tjänstepensionsinstitutet har tillstånd av Finansinspektionens motsvarighet i hemlandet att bedriva verksamheten. I denna promemoria görs bedömningen att det skulle kunna vara diskriminerande att inte tillåta ett sådant institut att bedriva verksamhet här på motsvarande villkor som gäller för svenska tjänstepensionsinstitut, dvs. understödsföreningar och pensionsstiftelser. Det finns alltså starka skäl som talar för att tryggande av tjänstepensioner som sker i ett motsvarande utländskt tjänstepensionsinstituts fasta driftställe i Sverige skall kunna dras av, såvida det sker inom ramen för de tryggandeformer som är skattemässigt godtagna, dvs. det skall vara fråga om tjänstepensionsavtal som är jämförbara med pensionsförsäkring eller ske genom överföringar till institut som kan likställas med pensionsstiftelser.

Arbetstagarens beskattning

Pension utgör skattepliktig intäkt i inkomstlaget tjänst. Som pension räknas bl.a. ersättningar som betalas ut på grund av tidigare tjänst eller på grund av pensionsförsäkring.

Ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan om avtalet om tjänstepension jämföras med en pensionsförsäkring vara att betrakta som utbetalare av pension. En utbetalning från ett utländskt tjänstepensionsinstitut bör alltså i vissa fall likställas med en utbetalning från en pensionsförsäkring.

5 Inkomstskatteförslag

5.1 Beskattning av utländska tjänstepensionsinstitut

Förslag: Bestämmelserna om utländska juridiska personer skall tillämpas på utländska tjänstepensionsinstitut som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige. Ett sådant institut kommer därmed att vara skattskyldigt för inkomst från det fasta driftstället enligt inkomstskattelagen (1999:1229).

Om verksamheten i ett utländskt tjänstepensionsinstitut är jämförbar med försäkringsverksamhet bör institutet beskattas enligt samma principer som gäller för utländska livförsäkringsföretag. Det innebär bl.a. att inkomster hänförliga till förmåner som är jämförbara med avgångsbidragförsäkring, sjuk- och olycksfallsförsäkring och grupplivförsäkring beskattas enligt inkomstskattelagen medan inkomster hänförliga till tjänstepensionsavtal jämförbara med livförsäkringar inte skall tas upp som inkomst.

Om det utländska tjänstepensionsinstitutet med hänsyn till dess ändamål och verksamhet är sådant att det kan likställas med en pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen), skall inkomster hänförliga till tillgångar och skulder som tryggar pensionsutfästelserna inte tas upp.

Inkomster som inte skall tas upp skall ingå i institutets skatteunderlag enligt lagen (1990:661) för avkastningsskatt på pensionsmedel.

Skälen för promemorians förslag:

Utländsk juridisk person

En utländsk juridisk person med fast driftställe i Sverige är skattskyldig i Sverige enligt inkomstskattelagen för inkomst som är hänförlig till det fasta driftstället (6 kap. 7 och 11 §§ inkomstskattelagen). Med utländsk juridisk person avses en utländsk association som, enligt lagstiftningen i den stat där associationen hör hemma,

1. kan förvärva rättigheter och åta sig skyldigheter,
2. kan föra talan inför domstolar och andra myndigheter, och
3. enskilda delägare inte fritt kan förfoga över associationens förmögenhetsmassa.

Ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan enligt förslaget i propositionen Nya regler för tjänstepensionsinstitut om ändring i 2 kap. 1 a § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige (LUFV) inrätta en sekundäretablering i Sverige. En sekundäretablering avses beträffande sådana institut en etablering i Sverige genom generalagent eller filial (1 kap. 8 § LUFV).

En etablering av det slaget utgör ett fast driftställe enligt 2 kap. 29 § inkomstskattelagen. I och med genomförandet av tjänstepensionsdirektivet har utländska tjänstepensionsinstitut alltså rätt att etablera sig i Sve-

rige genom att upprätta ett fast driftställe här i form av filial eller via generalagent.

Det finns i propositionens förslag inga bestämmelser som anger vilken associationsform som ett utländskt tjänstepensionsinstitut skall bedriva sin verksamhet i. Inte heller tjänstepensionsdirektivet innehåller bestämmelser om att tjänstepensionsinstitut måste bedrivas i någon viss associationsform. Tvärtom definieras tjänstepensionsinstitut i direktivets artikel 6 bl.a. som ett ”ett institut som, oavsett dess rättsliga form,...” Med denna mycket öppna definition är det inte möjligt att förutse vilka rättsliga former som kan förekomma bland utländska tjänstepensionsinstitut och huruvida dessa kan betraktas som utländska juridiska personer enligt bestämmelserna i 6 kap. 8 § inkomstskattelagen. För att säkerställa att ett utländskt tjänstepensionsinstitut behandlas som begränsat skattskyldig i Sverige för verksamhet vid ett fast driftställe bör en uttrycklig bestämmelse införas om att bestämmelserna om utländska juridiska personer också tillämpas på utländska tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige.

Förslaget i denna del föranleder en ändring av 6 kap. 8 § inkomstskattelagen.

Verksamheter som bedrivs av utländskt tjänstepensionsinstitut

Ett utländskt tjänstepensionsinstitut som i sitt hemland har tillstånd eller är registrerat för att bedriva verksamhet avseende tjänstepension får enligt förslaget till 2 kap. 1 § LUFV bedriva sådan verksamhet också i Sverige.

Med tjänstepension avses enligt förslaget i 1 kap. 6 § LUFV sådana avtal som ett utländskt tjänstepensionsinstitut ingår med arbetsgivare här i landet och som syftar till att trygga förmåner som har samband med yrkesutövning,

1. vilka betalas ut i form av engångsbelopp eller periodiska utbetalningar och beror av att en eller flera personer uppnår eller förväntas uppnå en viss ålder eller,

2. om de kompletterar förmåner enligt 1 och tillhandahålls sekundärt, i form av utbetalningar vid dödsfall, invaliditet eller upphörande av anställning eller i form av bidrag eller tjänster som tillhandahålls vid sjukdom, medellöshet eller dödsfall.

Med avtal om tjänstepension avses inte sådana avtal som tecknas för egen räkning av egenföretagare.

Ett utländskt tjänstepensionsinstitut skall i sin verksamhet i Sverige följa svensk lag och svenska myndigheters beslut och föreskrifter samt svara inför svensk domstol (1 kap. 4 § LUFV)

Tjänstepension som den definieras i förslaget är en ny typ av tjänstepensionsavtal som involverar en tredje part, vid sidan av arbetsgivaren och arbetstagaren. Tjänstepensionsavtal enligt nuvarande lagstiftning som inkluderar en tredje part tecknas nämligen så gott som uteslutande genom försäkringsavtal eller genom inrättande av en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen.

Den funktion som ett utländska tjänstepensionsinstitutet kan antas få i Sverige är ett mellanting av pensionsstiftelse och försäkringsgivare men kan också ha likheter med renodlad självständig kapitalförvaltning. Pen-

sionsstiftelser skall liksom understödsföreningar betraktas som tjänstepensionsinstitut enligt vad som föreslås i propositionen. Pensionsstiftelser är inte skattskyldiga för inkomstskatt enligt inkomstskattelagen utan betalar enbart avkastningsskatt på pensionsmedel. Understödsföreningar betalar inte heller inkomstskatt för inkomster hänförliga till tjänstepensionsverksamheten utan i stället avkastningsskatt på pensionsmedel.

I den utsträckning som beskattningen skulle skilja sig åt mellan svenska och utländska tjänstepensionsinstitut kan det vara diskriminerande om villkoren är sämre för utländska än för svenska institut. Om de skattemässiga förutsättningarna för de utländska instituten i stället skulle vara bättre än för de svenska skulle det vara en konkurrensnackdel för svenska institut. Båda situationerna bör undvikas. En så likvärdig beskattning som möjligt av svenska respektive utländska tjänstepensionsinstitut bör i stället eftersträvas.

Man bör inledningsvis göra skillnad mellan å ena sidan utländska tjänstepensionsinstitut som har samma funktion som pensionsstiftelse, dvs. endast utgör en säkerhet för arbetsgivarens pensionsutfästelse, och å andra sidan institut som tillhandhåller andra tjänstepensionsförmåner, t.ex. sådana som är jämförbara med försäkring.

För det fall utländska pensionsinstitutet uppträder i samma funktion som en pensionsstiftelse bör beskattningen av institutet i princip ske enligt samma regler som gäller för pensionsstiftelser. Institutets inkomster bör alltså i dessa fall inte beskattas enligt inkomstskattelagen utan i stället enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Det föreslås därför att utländska tjänstepensionsinstitut vars ändamål och verksamhet är av sådant slag att det kan likställas med en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen, inte skall beskattas för sina inkomster enligt inkomstskattelagen. Frågan om den skattemässiga behandlingen av utländska tjänstepensionsinstitut som kan likställas med pensionsstiftelser behandlas utförligare i anslutning till frågan om arbetsgivarens avdragsrätt i avsnitt 5.2.

När det gäller andra utländska tjänstepensionsinstitut än sådana som kan likställas med pensionsstiftelser tillhandahåller dessa tjänstepensionsförmåner enligt avtal om tjänstepension. Detta inrymmer förmåner av skilda slag. Enligt förslaget till ändringar i LUFV i propositionen Nya regler för tjänstepensionsinstitut (prop. 2004/05:165) utgör dessa förmåner inte försäkringar enligt försäkringsrörelselagstiftningen. Emellertid kan som nämnts förmånerna ändå vara att anse som försäkringar i andra sammanhang, t.ex. i institutets hemland. Det innebär att skillnaderna mellan avtal om tjänstepension och försäkringsavtal mer är rörelsebetingade än sakligt motiverade.

Om ett utländskt tjänstepensionsinstitut tillhandahåller förmåner som förvisso inte utgör försäkringar enligt LUFV men till sin karaktär är jämförbara med en försäkring bör dessa avtal skattemässigt behandlas enligt samma principer som försäkringar. De principer som ligger till grund för beskattningen av försäkringsföretag enligt 39 kap. 3 och 4 § inkomstskattelagen bör därför också tillämpas när det gäller utländska tjänstepensionsinstitut. Om ett avtal om tjänstepension som ett utländskt tjänstepensionsinstitut ingår med en svensk arbetsgivare är jämförbart med försäkring bör inkomstbeskattningen av institutet således följa den princip för uppdelning av inkomsterna som gäller för försäkringsföretag.

Detta innebär att inkomster hänförliga till kapital som ett utländskt tjänstepensionsinstitut förvaltar enligt avtal som är jämförbart med livförsäkring bör undantas från beskattning enligt inkomstskattelagen. Det samma bör gälla premieliknande intäkter som instituten uppbär av arbetsgivaren för sådana avtal. Finansiella tillgångar eller skulder som förvaltas för arbetsgivarens räkning för sådana avtal bör på liknande sätt som gäller i fråga om livförsäkringsföretag i stället ingå i skatteunderlaget för avkastningsskatt på pensionsmedel.

Inkomster som ett utländskt tjänstepensionsinstitut får för att tillhandahålla förmåner som är jämförbara med grupplivförsäkringar eller sådana sjuk- och olycksfallsförsäkringar skall dock på samma sätt som gäller för livförsäkringsföretag beskattas enligt reglerna för skadeförsäkringsföretag i 39 kap. 6–9 §§ inkomstskattelagen.

Om ett utländskt tjänstepensionsinstitut tillhandahåller förmåner som inte är jämförbara med försäkring bör inkomster från den verksamheten beskattas enligt inkomstskattelagen allmänna bestämmelser om bl.a. inkomst av näringsverksamhet.

Förslaget föranleder bl.a. fem nya paragrafer i 39 kap. inkomstskattelagen.

5.2 Arbetsgivarens avdragsrätt för tryggnad i tjänstepensionsinstitut

Förslag: Arbetsgivaren skall ha rätt till avdrag enligt reglerna i 28 kap. inkomstskattelagen för utgifter för tryggnad av utfästelse om pension som sker i ett utländskt tjänstepensionsinstituts fasta driftställe i Sverige. En förutsättning för avdrag är dock att det utländska tjänstepensionsinstitutets ändamål och verksamhet är sådant att institutet kan jämföras med en svensk pensionsstiftelse.

Med betalning av premie för tjänstepensionsförsäkring skall likställas betalning till ett utländskt tjänstepensionsinstituts fast driftställe i Sverige enligt ett avtal om tjänstepension, om avtalet kan likställas med en sådan pensionsförsäkring som avses i 58 kap. inkomstskattelagen.

Skälen för promemorians förslag: Arbetsgivarens avdragsrätt för pensionskostnader regleras i 28 kap. inkomstskattelagen. Reglerna anger utrymmet för att skjuta upp beskattningen av arbetsinkomsten genom bl.a. pensionsförsäkring till dess arbetstagaren går i pension och skall ses tillsammans med bestämmelsen i 11 kap. 6 § inkomstskattelagen om att arbetsgivarens utgifter för att trygga pension inte skall tas upp hos arbetstagaren.

De svenska aktörerna på tjänstepensionsmarknaden som omfattas av tjänstepensionsdirektivet, nämligen pensionsstiftelser och understödsföreningar, ingår bland de skattemässigt godkända tryggnadialternativen. Det saknas därför behov av lagändringar för dessa svenska tjänstepensionsinstitut.

Det går inte att säga något i detalj om hur avtalen om tjänstepension mellan svenska arbetsgivare och utländska tjänstepensionsinstitut kommer att se ut. Utifrån direktivets definition av tjänstepensionsinstitut och tjänstepensionsverksamhet bör utgångspunkten vara att sådana tjänste-

pensionsavtal kan innebära att pensionen betalas ut av tjänstepensionsinstitutet alternativt att tjänstepensionsinstitutet intar en ställning som mer motsvarar en svensk pensionsstiftelse. För det fall pensionen betalas ut av tjänstepensionsinstitutet liknar arbetsgivarens betalning till institutet närmast en betalning av en premie för en livförsäkring. I det andra fallet är det fråga om en överföring från arbetsgivaren till tjänstepensionsinstitutet.

Som nämnts kan det vara diskriminerande att inte tillåta instituten att driva verksamhet här med tillämpning av samma skatteregler som gäller för våra inhemska institut. Det finns dock ingen skyldighet för Sverige att utvidga skattereglerna till verksamhet i utländska tjänstepensionsinstitut som saknar svenska motsvarigheter. De tryggandeformer som skattemässigt godtas behöver alltså inte utvidgas till att avse också andra former av tryggande. Däremot behöver dessa tryggandeformer göras tillgängliga för utländska tjänstepensionsinstitut förutsatt att de har ett fast driftställe i Sverige.

Tryggande genom tjänstepensionsavtal jämförbara med pensionsförsäkring

Utländska tjänstepensionsinstitut anses rörelsemässigt inte meddela försäkring. Ett sådant institut kan alltså enligt nuvarande regler inte tillhandhålla tjänstepensionsförsäkringar som är den vanligaste formen av tryggande av tjänstepensioner. Svenska understödsföreningar anses vara tjänstepensionsinstitut och kan tillhandahålla pensionsförsäkringar enligt vår interna lagstiftning. Om ett utländskt tjänstepensionsinstitut som är jämförbart med en svensk understödsförening etablerar sig här kan det alltså inte agera på samma skattemässiga villkor som den svenska motsvarande associationen. Detta kan uppfattas som diskriminerande och komma i konflikt med gemenskapsrätten. Avtal om tjänstepensioner som arbetsgivare i Sverige ingår med utländska tjänstepensionsinstitut föreslås därför i vissa fall kunna likställas med livförsäkringsavtal.

Förslaget innebär att med betalning av tjänstepensionsförsäkringspremie enligt 28 kap. likställs en betalning som arbetsgivaren gör till ett utländskt tjänstepensionsinstituts fasta driftsställe i Sverige enligt ett avtal om tjänstepension, om avtalet uppfyller de närmare villkor som anges i anslutning till bestämmelserna om pensionsförsäkringar i 58 kap. inkomstskattelagen. Tjänstepensionsavtalet skall således uppfylla samtliga relevanta villkor som gäller för tjänstepensionsförsäkring. Om villkoren är uppfyllda skall arbetsgivarens betalning enligt avtalet likställas med en betalning av premie för pensionsförsäkring.

När det gäller avdragsrätten för kostnader för pension som tryggas i utländska tjänstepensionsinstitut genom med försäkring jämförbara tjänstepensionsavtal är utgångspunkten att ett motsvarande etableringskrav som gäller för pensionsförsäkringar också skall gälla för dessa tjänstepensionsavtal. Det innebär att det görs skattemässig åtskillnad mellan försäkrings- och tjänstepensionsavtal som tillhandhålls i en verksamhet som bedrivs från ett fast driftställe i Sverige och sådana som tillhandhålls i verksamheter som bedrivs enbart i andra medlemsstater. En sådan åtskillnad är inte självklar med hänsyn till EG-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för bl.a. företag och tjänster.

EG-domstolens avgöranden, vilka redovisas i avsnitt 3.9, bör dock kunna tolkas som att det är förenligt med fördraget att göra åtskillnad mellan pensionsförsäkringar tecknade i medlemsstaten och försäkringar tecknade i en annan medlemsstat under vissa förutsättningar. Detta har också bekräftats genom regeringsrättens dom i RÅ 2004 ref 84 när det gäller individuella pensionsförsäkringar. Genomförandet av tjänstepensionsdirektivet berör av naturliga skäl endast tjänstepensioner. Mot denna bakgrund finns det anledning att ställa frågan om en motsvarande åtskillnad kan vara förenlig med fördraget också när det gäller tjänstepensionsförsäkringar.

I fördragsbrottsmålet mot Belgien (mål C-300/90) fann EG-domstolen att det både för privata pensionsförsäkringar – försäkringar där den anställde tecknat försäkringen och betalar premierna – och för tjänstepensionsförsäkringar, dvs. försäkringar där arbetsgivaren betalar premien genom avdrag från den anställdes bruttolön, var förenligt med EG-rätten att göra skillnad mellan inhemska och utländska livförsäkringsföretag när det gäller den skattemässiga behandlingen av premier till bolagen. Beträffande tjänstepensionsförsäkringar gällde dessutom enligt belgisk rätt att arbetsgivarens premiebetalning skulle behandlas som en kostnad i arbetet och dras av från arbetstagarens lön, endast om premierna betalades till ett försäkringsbolag eller pensionsfond med fast driftställe i Belgien. Det kan inte utläsas vem som skulle kunna jämföras med försäkringstagare enligt svensk rätt när det gäller tjänstepensionsförsäkringar.

Det samband som fanns i den belgiska lagstiftningen bestod i att om premierna drogs av från lönen från arbetsgivaren, så beskattades de belopp som försäkringsgivarna betalade ut på grund av pensions- och livförsäkringsavtalen. Vid motsatt förhållande, dvs. om premierna inte fick dras av från lönen från arbetsgivaren, kompenserades det genom att utbetalningarna enligt pensions- och livförsäkringsavtalen var skattefria.

Eftersom målet mot Belgien omfattar även tjänstepensionsförsäkringar har domstolen accepterat att ett godtagbart samband i beskattningen kan vara för handen, oberoende av om det är arbetsgivaren eller arbetstagaren som ingått försäkringsavtalet, under förutsättning att skattekonsekvenserna avser samma person.

Om arbetsgivarens premiebetalning inte skulle få dras av från arbetstagarens lön skulle premien, enligt den belgiska lagstiftningen, beskattas hos arbetstagaren men i gengäld skulle utbetalningarna enligt pensions- och livförsäkringsavtalen vara skattefria. Vilka skattekonsekvenser det skulle föra med sig för arbetsgivaren går inte att utläsa av rättsfallen. Det kan dock antas att det inte påverkar arbetsgivarens möjligheter att dra av för ersättningen till arbetstagaren om premien får dras av från lönen eller inte. I båda situationerna är det fråga om ersättning till arbetstagaren, även om en del av lönen består av en premiebetalning.

I den aktuella svenska lagstiftningen återfinns ett i princip identiskt samband i beskattningen av den anställde. Om en arbetsgivare betalar en premie för en tjänstepensionsförsäkring, oavsett om det är arbetsgivaren eller arbetstagaren som är försäkringstagare, behöver premiebetalningen inte tas upp som intäkt hos den anställde enligt 11 kap. 6 § inkomstskattelagen. Om premiebetalningen inte avser en tjänstepensionsförsäkring utan t.ex. en kapitalförsäkring tecknad i utlandet och betalningen

utgör en del av ersättningen från arbetsgivaren som skall tas upp som intäkt hos arbetstagaren, dvs. betalningen utgör en skattepliktig förmån, kommer utfallande belopp från försäkringen att vara skattefritt hos arbetstagaren. Arbetsgivaren skall i båda fallen dra av utgiften för premien.

I Skandiamålet bedömdes inte den svenska lagstiftningen med denna utgångspunkt. I stället utgick bedömningen i det målet från att arbetsgivaren inte fick dra av för premien för den i utlandet tecknade försäkringen, varför Skandiamålet inte bedöms ha någon omedelbar relevans för bedömningen av den svenska lagstiftningens förenlighet med fördraget.

Den aktuella svenska lagstiftningen är identisk med den belgiska, när det gäller den skattemässiga behandlingen av pensionspremier. EG-domstolen ansåg att den belgiska lagstiftningen var förenlig med fördraget. Domstolen har i flera domar hänvisat till principerna i den belgiska skattelagstiftningen. Detta bör rimligen tolkas som om domstolen alltjämt är beredd att acceptera att en skattelagstiftning, som den belgiska och därmed också den svenska, är förenlig med fördraget. I frågan om den aktuella svenska lagstiftningen kan rättfärdigas göras alltså en annan bedömning i promemorian än den Skatterättsnämndens majoritet gjort i två meddelade förhandsbesked den 10 juni 2005 (Dnr. 163-04/D och 167-04/D).

Det bör alltså vara förenligt med fördraget att på motsvarande sätt som gäller i fråga om pensionsförsäkringar göra åtskillnad mellan å ena sidan avtal om tjänstepension som har träffats med ett institut med fast driftställe i Sverige och å andra sidan avtal träffade med institut utan sådant driftställe här.

Förslaget föranleder i denna del ett nytt stycke i 28 kap. 2 § inkomstskattelagen och att det införs två nya paragrafer i 58 kap. den lagen.

Tjänstepensionsinstitut som kan likställas med svenska pensionsstiftelser

Det kan antas att det bland de utländska tjänstepensionsinstituten finns institut som till funktionen kommer att likna de svenska pensionsstiftelserna.

Pensionsstiftelser grundas av arbetsgivare för att trygga utfästelser om pension till arbetstagare eller deras efterlevande. Stiftelsen får inte ha något annat ändamål än att trygga pensionsutfästelser till arbetstagarna. En stiftelse kan vara gemensam för flera arbetsgivare. Det är inte stiftelsen som ansvarar för pensionsutfästelserna utan det är arbetsgivaren som är skyldig att infria pensionslöftena. Stiftelsens förmögenhet kan sägas utgöra en pant för arbetsgivarens pensionsutfästelser, dvs. en garanti för att arbetsgivaren kan betala ut pension när det blir dags. Efter att arbetsgivaren fört över medel till en pensionsstiftelse får medlen i princip endast användas för pensionskostnader. Arbetsgivaren har rätt att få ersättning för sina pensionskostnader från stiftelsen. När arbetsgivaren börjar betala ut pension till en arbetstagare kan arbetsgivaren alltså få tillbaka de medel som han tidigare fört över för att trygga arbetstagarens pension. Endast under speciella förhållanden, t.ex. arbetsgivarens konkurs, skall en pensionsstiftelse likvideras. Om det sker skall sedan förfallna pensionsbelopp betalats ut, återstoden av stiftelsens medel användas för in-

köp av pensionsförsäkringar för att på så sätt trygga pensionsborgenärernas fordringar.

Om ett utländskt tjänstepensionsinstitut har samma ändamål som en pensionsstiftelse och tjänstepensionsavtalet med arbetsgivaren innebär samma förmögenhetsrättsliga reglering mellan arbetstagare, arbetsgivare och institut kan det vara diskriminerande att inte låta ett sådant institut omfattas av samma skatteregler som en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen. Det skulle antagligen inte vara förenligt med fördraget att tillämpa andra skatteregler på det utländska institutet än på pensionsstiftelser enbart på grund av att det utländska institutet formellt inte kan anses utgöra en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen.

Om således ett utländskt tjänstepensionsinstitut med hänsyn till ändamål och övriga avtalsvillkor med arbetsgivaren kan likställas med en pensionsstiftelse föreslås att arbetsgivaren får dra av för ett tryggande av en pensionsutfästelse som sker genom att medel överförs till det utländska tjänstepensionsinstitutet enligt samma villkor som gäller om tryggandet sker genom överföring till en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen.

Förslaget innebär vidare att övriga bestämmelser i 28 kap. inkomstskattelagen om arbetsgivarens pensionskostnader som innehåller särregler för pensionsstiftelser bör tillämpas om tryggande sker i ett sådant utländskt tjänstepensionsinstitut. De avser bl.a. att vid överföring skall hänsyn tas till pensionsreserven för pensionsutfästelse som är tryggad med avdragsrätt och att vid byte av tryggandeform avdrag för det nya tryggandet inte får göras med högre belopp än vad som motsvarar den ersättning för de nya tryggandekostnaderna som arbetsgivaren får från stiftelsen. Ersättning som en arbetsgivare får från det utländska tjänstepensionsinstitutet skall liksom gottgörelse från en pensionsstiftelse vara skattepliktig för arbetsgivaren förutsatt att den hänförs till en sådan överföring till stiftelsen som arbetsgivaren fått dra av. Vidare skall samma regler om värdering av en stiftelses medel tillämpas även för medel som förvaltas av dessa institut.

Förslaget föranleder i denna del ändringar i 28 kap. 3 § inkomstskattelagen och att det införs en ny paragraf i det kapitlet.

5.3 Beskattning av pensionsborgenären

Förslag: Ersättning som betalas ut från utländska tjänstepensionsinstitut enligt sådana avtal om tjänstepension som likställs med pensionsförsäkring skall anses utgöra ersättning från en sådan försäkring och tas upp i inkomstslaget tjänst

Skälen för promemorians förslag: Ersättning som enligt inkomstskattelagen anses som pension beskattas hos mottagaren som inkomst av tjänst. Med pension avses, förutom allmän pension, ersättningar som betalas ut på grund av tidigare tjänst på annat sätt än genom försäkring eller på grund av pensionsförsäkring (10 kap. 5 § inkomstskattelagen).

Som framgår av avsnitt 5.2 skall arbetsgivare kunna få avdrag för betalning till ett utländskt tjänstepensionsinstitut enligt ett med livförsäkring jämförbart avtal om tjänstepension om detta avtal uppfyller pensionskra-

ven för pensionsförsäkringar. På samma sätt som för pensionsförsäkringar kommer då beskattningen av arbetsinkomsten till den del den avser premien eller avgiften skjutas upp till dess pensionsbeloppet betalas ut. I fråga om pensionsförsäkring anges uttryckligen att med pension avses ersättningar som betalas ut från försäkringen.

Nuvarande regler omfattar inte ersättningar som betalas ut enligt avtal om tjänstepensionsavtal som skall likställas med pensionsförsäkringar. Det föreslås därför att det införs en uttrycklig bestämmelse om att utbetalningar från sådana tjänstepensionsavtal skall behandlas som ersättning från pensionsförsäkring och skattemässigt utgöra pension.

Förslaget föranleder i denna del en ändring i 10 kap. 5 § inkomstskattelagen.

6 Särskild löneskatt på pensionskostnader

Förslag: Kostnader för pensionsutfästelser som tryggas i utländska tjänstepensionsinstitut enligt 28 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) skall ingå i underlaget för särskild löneskatt på samma sätt som andra trygghandkostnader.

Skälen för promemorians förslag: När det gäller kostnader för tryggnad av pensioner är det enligt nuvarande lydelse av lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader (SLP) endast vissa uppräknade trygghandformer som medför att SLP skall betalas. De kostnader för tryggnad av pension som ingår i underlaget för SLP är de skatterättsligt godkända trygghandformerna - betalning av *premie för tjänstepensionsförsäkring*, *överföring till pensionsstiftelse* och *avsättning i balansräkning* i förening med kreditförsäkring eller i förening med kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti. Löneskatten tas ut oavsett om trygghandkostnaderna är avdragsgilla eller inte. Systematiken i löneskattereglerna bygger på att utgifter för de skattemässigt godtagna trygghandformerna och utbetalning av ersättning som utgör pension skall ingå i underlaget för särskild löneskatt.

Andra utgifter för att säkerställa framtida pensioner än sådana som avses i 28 kap. inkomstskattelagen ingår inte i underlaget för särskild löneskatt. För det fall utbetalningar enligt sådana åtaganden utgör pension tas löneskatt i stället ut vid betalning av pensionen.

Utgifter för tryggnad av pension i vissa utländska tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige föreslås ingå bland de skattemässigt godkända trygghandkostnaderna enligt 28 kap. inkomstskattelagen. Arbetsgivarens utgifter för sådant tryggnad bör därför ingå i underlaget för särskild löneskatt på samma sätt som annat tryggnad. Ersättning som betalas ut från ett sådant utländskt tjänstepensionsinstitut till arbetsgivaren skall tas upp som en avgående post vid beräkning av underlaget för särskild löneskatt på pensionskostnader.

Förslaget föranleder en ändring i 2 § SLP.

Förslag: Utländska tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige som meddelar avtal om tjänstepension som är jämförbara med försäkring beskattas enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel enligt samma principer som gäller för svenska livförsäkringsföretag.

Utländska tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige vilkas verksamhet och ändamål gör att de kan likställas med en svensk pensionsstiftelse enligt tryggandelagen beskattas enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel på samma sätt som pensionsstiftelser.

Arbetsgivare som träffar avtal om tjänstepension som är jämförbart med försäkring med ett utländskt tjänstepensionsinstitut utan fast driftställe i Sverige, är skattskyldig för avkastningsskatt enligt samma principer som gäller för innehavare av en utländsk livförsäkring.

Skälen för promemorians förslag: Skattskyldiga för avkastningsskatt är svenska livförsäkringsföretag (aktiebolag och ömsesidiga försäkringsföretag), utländska livförsäkringsföretag med fast driftställe i Sverige, pensionsstiftelser, understödsföreningar och arbetsgivare som i balansräkningen redovisar pensionsutfästelser under rubriken Avsatt till pensioner eller i delpost under rubriken Avsatt för pensioner och liknande förpliktelser. Vidare är obegränsat skattskyldiga som innehar pensionsparkonto, en kapitalförsäkring tecknad i en försäkringsrörelse i utlandet eller en sådan pensionsförsäkring som avses i 58 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) skattskyldiga för avkastningsskatt.

Den verksamhet som utländska tjänstepensionsinstitut kan komma att bedriva från ett fast driftställe i Sverige består dels i att ingå avtal om tjänstepension som är jämförbara med försäkring, dels i renodlad kapitalförvaltning. Institut som meddelar tjänstepensionsavtal som är jämförbara med försäkring, bör betala avkastningsskatt enligt samma principer som gäller för livförsäkringsföretag.

För övriga utländska tjänstepensionsinstitut bör endast sådana institut vars verksamhet och ändamål gör att de kan likställas med pensionsstiftelser enligt tryggandelagen och som har fast driftställe i Sverige vara skyldiga att betala avkastningsskatt.

Tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige

En utgångspunkt för de lagändringar som föreslås med anledning av genomförandet av tjänstepensionsdirektivet är att ge de utländska motsvarigheterna till de svenska tjänstepensionsinstituten, dvs. understödsföreningar och pensionsstiftelser enligt tryggandelagen, likvärdiga skattemässiga förutsättningar som sina svenska motsvarigheter.

Tjänstepensionsinstituten kan som nämnts ovan delas in i två huvudkategorier – institut som meddelar avtal om tjänstepension som är jämförbara med försäkring och institut vars verksamhet består i ren kapitalförvaltning.

De tjänstepensionsinstitut som meddelar avtal om tjänstepension som är jämförbara med försäkring kommer att kunna tillhandahålla pensions-

förmåner som kan likställas med pensionsförsäkring enligt inkomstskattelagen De kommer också att kunna tillhandahålla sådana kompletterande försäkringar som meddelas av livförsäkringsbolagen.

Ett sådant utländskt tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige bör därför beskattas för avkastningsskatt enligt samma principer som gäller för livförsäkringsbolagen, dvs. fördelningen mellan inkomstskattelagen och avkastningsskattelagen görs utifrån för vilket ändamål kapitalet förvaltas.

Det innebär att tillgångar och skulder hänförliga till pensionsförmåner som motsvarar avgångsbidragsförsäkringar och tillgångar som inte förvaltas för arbetsgivarnas räkning inte skall ingå i kapitalunderlaget för avkastningsskatt. Detsamma gäller inkomster hänförliga till pensionsförmåner som kan jämföras med riskförsäkringar, t.ex. sjuk- och olycksfallsförsäkringar eller grupplivförsäkringar. Inkomster hänförliga till dessa pensionsförmåner eller sådana tillgångar beskattas i stället enligt inkomstskattelagen.

För den andra kategorin av tjänstepensionsinstitut som enligt promemorians förslag kan komma ifråga för avkastningsskatt, dvs. institut vars verksamhet och ändamål gör att de kan likställas med svenska pensionsstiftelser enligt tryggandelagen, bör beskattning enligt avkastningsskattelagen ske på samma sätt som för svenska pensionsstiftelser.

Arbetsgivarens skattskyldighet för avkastningsskatt

Skattskyldigheten enligt avkastningsskattelagen för livförsäkringsföretag och andra associationer som tillhandahåller pensionsförmåner är beroende av att dessa associationer är skattskyldiga i Sverige på grund av att de driver verksamhet från fast driftställe här. När det gäller skattskyldighet enligt avkastningsskattelagen för kapital som placeras i utländska företag utan fast driftställe här, vilket för närvarande endast gäller kapital i utländska livförsäkringsföretag, ligger skattskyldigheten för avkastningsskatten hos innehavaren av försäkringen och inte hos det försäkringsföretag som meddelat försäkringen.

Genom att utländska tjänstepensionsinstitut får rätt att bedriva gränsöverskridande tjänstepensionsverksamhet i Sverige uppkommer frågan om avkastningsskatt skall tas ut på kapital som förvaltas i dessa institut enligt avtal om tjänstepension med svenska arbetsgivare. Avtal om tjänstepension som är jämförliga med försäkring företer sådana likheter med försäkring att kapital hänförligt till sådana avtal bör vara föremål för avkastningsskatt enligt samma principer som gäller för livförsäkringar. Arbetsgivare som ingår ett sådant avtal bör, på samma sätt som innehavaren av en livförsäkring, vara skattskyldig för skatten.

Om arbetsgivaren ingår ett avtal om tjänstepension med ett utländskt tjänstepensionsinstitut i en annan medlemsstat bör samma regler gälla som för försäkringar meddelade av utländska livförsäkringsföretag, förutsatt att avtalet är jämförbart med ett livförsäkringsavtal. Det innebär i sin tur att kapital hänförligt till ett avtal om tjänstepension som uppfyller de villkor som gäller för pensionsförsäkring skall beskattas med en skattesats på 15 procent och att kapital hänförligt till ett avtal om tjänstepension som inte uppfyller dessa villkor beskattas med en skattesats på 30 procent.

Medlemmar i ett tjänstepensionsinstitut har enligt artikel 11.4 i tjänstepensionsdirektivet rätt att årligen få information om institutets situation och de individuella pensionsförmånernas aktuella finansiella nivå. Den som gör avsättningar till ett utländskt tjänstepensionsinstitut utan fast driftställe i Sverige enligt ett avtal om tjänstepension som är jämförbart med försäkring bör därför utan svårighet kunna få tillgång till de uppgifter som behövs för att beräkna avkastningsskatten.

8 Övriga skattefrågor

Bedömning: Några ändringar är inte nödvändiga i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter (LSK). Några ändringar är inte heller nödvändiga i lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

Skälen för promemorians bedömning: Ett utländskt tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige som betalar ut ersättning i form av pension till en arbetstagare enligt ett avtal om tjänstepension som kan likställas med livförsäkring omfattas av de nuvarande bestämmelserna om kontrolluppgiftslämnande i 6 kap. LSK. Detsamma gäller en arbetsgivare som betalar ut pension och som har tryggt pensionsutfästelsen i ett utländskt tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige som kan likställas med en svensk pensionsstiftelse

Arbetsgivare som ingår avtal om tjänstepension med andra utländska tjänstepensionsinstitut än de ovan nämnda är skyldiga att lämna kontrolluppgift om ingåendet av avtal om tjänstepension innebär en skattepliktig förmån för den anställde.

Några lagändring i LSK föreslås därför inte till följd av genomförandet av tjänstepensionsdirektivet.

Enligt förslagen i propositionen 2004/05:165 skall ett tjänstepensionsinstitut som önskar åta sig uppdrag för företag i ett annat medlemsland (gränsöverskridande verksamhet) göra en anmälan till behörig myndighet i hemlandet. Anmälan, som skall innehålla uppgifter om värdlandet, uppdragsgivaren och de viktigaste särdragen i den aktuella pensionsplanen, skall vidarebefordras av den behöriga myndigheten i hemlandet till värdlandsmyndigheten, vilken i Sverige är Finansinspektionen. Uppgifter av betydelse för skatteuppbörden, såsom uppdragsgivare och uppgifter om pensionsplanen, kommer alltså att finnas hos Finansinspektionen. Skatteverket bör informeras om innehållet i dessa uppgifter.

När det sedan gäller förmögenhetsskatten är det endast fysiska personer som är skattskyldiga för förmögenhetsskatt. Tjänstepensionsdirektivet bygger på förutsättningen att avtal om tjänstepension ingås mellan arbetsgivaren och institutet. En fysisk person kommer därför inte att kunna vara part i ett avtal om tjänstepension vilket innebär att det inte kommer att finnas någon skattskyldig enligt förmögenhetsskattelagen i förhållande till avtal om tjänstepension. Dessutom är rätt till utbetalning på grund av tidigare anställning undantagen från förmögenhetsskatt. Det föreslås därför inga ändringar i förmögenhetsskattelagen med anledning av genomförandet av tjänstepensionsdirektivet.

9 Effekter för de offentliga finanserna

Tjänstepensionsinstitutens verksamhet föreslås ske under samma eller motsvarande skattemässiga förutsättningar som deras svenska motsvarigheter. Utländska tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige kommer att vara skattskyldiga för den svenska verksamheten dels enligt inkomstskattelagen, dels enligt avkastningsskattelagen. Tjänstepensionsutbetalningar från utländska tjänstepensionsinstitut kommer att vara skattepliktiga för mottagaren till den del mottagaren inte blivit beskattad för pensionsförmånen i samband med arbetsgivarens överföring eller betalning till det utländska tjänstepensionsinstitutet.

Förslaget att arbetsgivare bör kunna dra av utgifter för tryggnad av pensionsutfästelse också om tryggnaden sker genom överföring eller betalning till ett utländskt tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige bedöms inte ge vare sig någon offentlig finansiell försvagning eller förstärkning.

Överföringar eller betalningar till utländska tjänstepensionsinstitut utan fast driftställe i Sverige får enligt förslaget inte dras av som pensionskostnader. De kan dock kunna vara avdragsgilla som personalkostnader. Sådana avsättningar utgör en skattepliktig förmån för den anställde medan framtida pensionsutbetalningar blir skattefria. Det är redan i dag möjligt för en arbetsgivare att säkerställa utfästelser om tjänstepension i ett försäkringsbolag utan fast driftsställe i Sverige. Godkännandet av tjänstepensionsinstitut innebär dock att möjligheterna för arbetsgivaren att utforma tjänstepensionen enligt egna önskemål ökar, vilket kan leda till att sådana avsättningar kan komma att ersätta tjänstepensionsavsättningar i tryggnadsformer med fast driftsställe i Sverige. Eftersom fulla socialavgifter skall betalas minskar dock incitamenten att välja denna sparform.

Inte heller avsättningar till utländska tjänstepensionsinstitut utan fast driftställe i Sverige förväntas ge någon offentlig finansiell försvagning eller förstärkning.

Förslagen bedöms inte medföra några budgetmässiga konsekvenser för tillämpande myndigheter.

10 Författningskommentarer

10.1 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

6 kap.

8 §

Paragrafens *andra stycke* har kompletterats så att utländska tjänstepensionsinstitut med sekundäretablering i Sverige behandlas som utländska juridiska personer. Med sekundäretablering avses etablering i Sverige genom generalagent eller filial. Detta innebär att sådana institut blir skattskyldiga för verksamhet som bedrivs här. I övrigt har stycket justerats till följd av att rubriken på lagen (1998: 293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige föreslås bli ändrat till lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och utländska tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

10 kap.

5 §

I paragrafen har ett nytt *tredje stycke* införts som innebär att ersättning som betalas ut från ett utländskt tjänstepensionsinstitut till förmånstagare enligt ett sådant avtal om tjänstepension som anges i 28 kap. 2 § andra stycket och som därmed också uppfyller villkoren i 58 kap. 2 a §, utgör skattepliktig pension.

28 kap.

2 §

I paragrafen har ett nytt *andra stycke* införts som innebär att betalningar enligt ett avtal om tjänstepension till ett utländskt tjänstepensionsinstitut med fast driftställe här behandlas som betalning av premie för pensionsförsäkring, om avtalet om tjänstepension är jämförbart med ett avtal om livförsäkring och uppfyller pensionsvillkoren i 58 kap. 2 a §.

När det gäller vilka avtal som kan anses vara jämförbara med livförsäkring kan ledning sökas i reglerna i försäkringsrörelselagstiftningen och försäkringsrätten.

En allmän utgångspunkt för bedömningen bör vara att om avtalet om tjänstepension varit en försäkring, om avtalet hade ingåtts med en svensk försäkringsgivare, så bör också tjänstepensionsavtalet anses vara jämförbart med en försäkring.

Oftast bör också ett tjänstepensionsavtal anses jämförbart med en försäkring, om avtalet enligt institutets hemland anses vara en försäkring.

Från praxis kan två fall nämnas. Begreppet utländsk livförsäkring prövades i förhandsbeskedet RÅ 1989 not. 373. Regeringsrätten har vidare i RÅ 1994 not. 20 tagit ställning till en försäkringsprodukt med lågt riskinnehåll. Mot bakgrund av rättsfallen bör man kunna utgå från att ett avtal om tjänstepension bör kunna likställas med försäkring, om avtalet anses som livförsäkring i institutets hemland och det finns något moment av risktagande från institutets sida.

3 §

Paragrafen har kompletterats med en ny *fyjärde strecksats* som innebär att pensionsutfästelser kan tryggas med avdragsrätt även i ett utländskt tjänstepensionsinstitut med fast driftställe i Sverige, förutsatt att institutet kan likställas med en svensk pensionsstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen).

Vid bedömningen av om ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan likställas med en svensk pensionsstiftelse enligt tryggandelagen bör utgångspunkten vara att tjänstepensionsavtalet reglerar de centrala förmögenhetsrättsliga frågorna på motsvarande sätt som tryggandelagen. Reglerna i tryggandelagen som är av mer associationsrättsliga natur är självklart av underordnad betydelse.

Bland de frågor som avtalet bör reglera på samma sätt som i tryggandelagen för att det utländska tjänstepensionsinstitutet bör kunna likställas med en pensionsstiftelse kan bl.a. följande nämnas.

Institutets ändamål skall uteslutande vara att trygga utfästelse om pension till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande. Institutet får inte utfästa pension eller betala ut pension under andra villkor än vad som följer enligt tryggandelagen. Arbetsgivaren skall kunna få ersättning från institutet för utgifter för utbetalda pensioner och andra utgifter i samband med anställdas pensionering. Ersättning får inte avse någon annan arbetstagare än sådan som omfattas av ändamålet med tjänstepensionsavtalet eller efterlevande till sådan arbetstagare.

Även en eventuell avveckling av institutet bör vara reglerad på samma sätt som för en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen. Vid avtalets upphörande skall alltså de medel som förvaltas enligt avtalet användas för att köpa försäkringar för arbetstagarnas och de efterlevandes pensionsfordringar. Med avtalets upphörande bör jämföras att institutet upphör med att bedriva verksamheten från ett fast driftställe i Sverige.

Om arbetsgivaren upphör med sin verksamhet utan att en överflyttning av ansvaret för pensionsutfästelserna äger rum skall upplupna pensionsutfästelser enligt avtalet säkerställas genom köp av pensionsförsäkringar.

12 a §

Paragrafen är ny och innebär att utländska tjänstepensionsinstitut som tryggar pensionsutfästelser på samma sätt som en svensk pensionsstiftelse skall omfattas av reglerna i 28 kap. som gäller för pensionsstiftelser. Dessa bestämmelser, vilka uppräknas i paragrafen, avser beräkning av pensionsreserv (13 §) och disponibla pensionsmedel (24 §), byte av tryggandeform (17 §) och ersättning från stiftelsen (21 §).

39 kap.

1 §

Paragrafen har kompletterats med en ny *åttonde strecksats* av vilken det framgår att 39 kap. innehåller bestämmelser om utländska tjänstepensionsinstitut.

13 a §

Paragrafen är ny.

Första stycket innehåller en definition av vad som avses med utländskt tjänstepensionsinstitut. Definitionen är hämtad från 1 kap. 5 §, 3 p LUFV.

I *andra stycket* avgränsas den del tjänstepensionsinstitutets verksamhet som är skattepliktig i Sverige enligt inkomstskattelagen. Motsvarande bestämmelser för utländska försäkringsföretag finns i 2 § tredje stycket.

13 b §

Paragrafen är ny och behandlar beskattningen av utländska tjänstepensionsinstitut som ingår avtal om tjänstepension som är jämförbara med livförsäkringsavtal. Paragrafen anger vilka inkomster och utgifter som undantas från beskattning enligt inkomstskattelagen. Vad som avses med att ett avtal om tjänstepension är jämförbart med livförsäkring utvecklas närmare i kommentaren till 28 kap. 2 §.

13 c §

Paragrafen är ny.

Paragrafen behandlar beskattningen av utländska tjänstepensionsinstitut vars ändamål och verksamhet är sådana att de kan likställas med en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen. I paragrafen anges vilka inkomster och utgifter som undantas från beskattning. I vilka fall ett utländskt tjänstepensionsinstitut kan likställas med en pensionsstiftelse behandlas i kommentaren till 28 kap. 3 §.

13 d §

Paragrafen är ny och utgör en undantagsbestämmelse till 13 b §.

Paragrafen är tillämplig på avtal om tjänstepension som är jämförbara med livförsäkringsavtal. I paragrafen anges att inkomster, premier och utgifter för vissa pensionsförmåner som är jämförbara med grupplivförsäkringar eller sådana sjuk- och olycksfallsförsäkringar som avses i 2 kap. 3 a § första stycket 1 och 2 samt 3 b § första stycket 1 b och 4 försäkringsrörelselagen (1982:713) skall beskattas enligt inkomstskattelagen.

13 e §

Paragrafen är ny och innehåller en hänvisning till lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel

58 kap.

2 a §

Paragrafen är ny.

Paragrafen anger de villkor som ett avtal om tjänstepension måste innehålla för att arbetsgivaren skall kunna dra av utgifter enligt avtalet som pensionskostnader. Hänvisningarna innebär att de villkor som gäller för tjänstepensionsförsäkringar skall tillämpas på sådana avtal. Om tjänstepensionsavtalet inte innehåller dessa villkor, skall arbetsgivaren inte få dra av betalningen enligt avtalet.

2 b §

Paragrafen är ny.

Paragrafen anger hur begreppen försäkringsgivare, försäkringstagare, försäkrad och förmånstagare skall definieras enligt de villkor som anges i 2 a §.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader

2 §

Paragrafens *första stycke* har kompletterats med två nya punkter f) och h). De tidigare punkterna f - j har fått nya beteckningar. Den nya punkten f) innebär att ersättning eller överföring till ett utländskt tjänstepensionsinstitut som skall dras av enligt bestämmelserna i 28 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) ingår i beskattningsunderlaget för löneskatten. Enligt den nya punkten h) skall också ersättning från ett utländskt tjänstepensionsinstitut till arbetsgivaren enligt ett sådant avtal som avses i punkten f) ingå i underlaget för löneskatten.

Paragrafens *tredje* och *fjärde stycke* har ändrats som en konsekvens av de ändrade beteckningarna på punkterna i första stycket.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel

2 §

Ändringen i *första stycket* andra punkten är en följd av att utländska tjänstepensionsinstitut som bedriver tjänstepensionsverksamhet från fast driftställe i Sverige som är jämförbar med livförsäkringsverksamhet skall vara skattskyldiga för avkastningsskatt.

Motsvarande följdändring för utländska tjänstepensionsinstitut vars ändamål och verksamhet är sådana att de kan likställas med en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen har gjorts i styckets *fjärde punkt*.

Första stycket har också kompletterats med en ny *punkt 8* enligt vilken obegränsat skattskyldiga som gör inbetalningar till ett utländskt tjänstepensionsinstitut utan fast driftställe i Sverige enligt ett avtal om tjänstepension som är jämförbart med ett livförsäkringsavtal, är skattskyldiga till avkastningsskatt.

Ändringarna i *tredje stycket* är en konsekvens av den nya åttonde punkten.

3 §

Paragrafens *andra stycke* har kompletterats så att också tillgångar och skulder i det utländska tjänstepensionsinstitutet som är hänförliga till den i Sverige bedrivna tjänstepensionsverksamheten skall omfattas av skattskyldigheten till avkastningsskatt.

Ett nytt *fjärde stycke* har införts som innebär att bestämmelserna i tredje stycket skall tillämpas också på avtal om tjänstepension som kan jämföras med livförsäkringsavtal.

Sjunde stycket har justerats till följd av det nya fjärde stycket.

Ett nytt *tionde stycke* införs som reglerar hur kapitalunderlaget för skattskyldiga som gör inbetalningar till utländska tjänstepensionsinstitut utan fast driftställe i Sverige skall beräknas. Värderingen av ett avtal om tjänstepension bör ske enligt samma principer som gäller för livförsäkringsavtal enligt åttonde stycket.

9 §

Andra stycket har justerats till följd av ändringarna i 2 §.

Ändringen i paragrafens *tredje stycke* är en konsekvens av ändringar i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och utländska tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige som föreslagits i prop. 2004/05:165, Nya regler för tjänstepensionsinstitut.

Ett nytt *fjärde stycke* har införts som innebär att ett avtal om tjänstepension som är jämförbart med livförsäkring och som har meddelats av ett tjänstepensionsinstitut utan fast driftställe i Sverige, skall likställas med en pensionsförsäkring förutsatt att avtalet uppfyller villkoren i 58 kap. 2 a §.

Ändringen i sista stycket är en följd av att ett nytt stycke i 3 § införs.